

Årsredovisning 2001

Fortum

Innehåll

Begrepp

Information till placerarna

- 1 Kort om Fortum
- 2 År 2001
- 3 Energimarknaden
- 4 Styrelseordförandens översikt
- 5 VD har ordet
- 7 Värderingar och strategi
- 8 Ekonomisk översikt

- 14 Kraft, värme och gas
- 17 Birka Energi
- 18 Eldistribution

- 22 Oljeraffinering och marknadsföring
- 26 Utvinning av olja och gas

- 28 Fortum Energy Solutions
- 29 Fortum Markets

- 30 Medarbetare
- 33 Miljö, hälsa och säkerhet
- 36 Förvaltning och styrning
- 38 Styrelsen
- 39 Koncernens ledning
- 40 Banker och bankirfirmor som följer upp Fortum som placeringsobjekt

Bokslutet 2001 i separat bilaga

Information till placerarna

Bolagsstämma

Fortum Abp:s ordinarie bolagsstämma hålls tisdagen den 26 mars 2002 med början kl. 16.00 i Finlandiahuset, Mannerheimvägen 13 e, Helsingfors.

Anmälan till bolagsstämman bör göras senast den 19 mars 2002. Anmälan görs per telefon på nummer +358 10 452 9460, fax på nummer +358 10 262 2727, per e-post till adressen fortum.yhtiokokous@yhteyspalvelut.elisa.fi eller skriftligen under adress Fortum Abp, Marjatta Rantiala, PB 1, 00048 Fortum. Skriftlig anmälan bör vara oss tillhanda före utgången av anmälningstiden. Aktieägarna ombes tillstålla eventuella fullmakter i samband med anmälan.

Utdelning

Styrelsen föreslår bolagsstämman en utdelning på 0,26 euro per aktie för räkenskapsperioden 2001. Avstämningsdag för utdelningen är den 3 april och utdelningen föreslås bli utbetald den 10 april 2002.

Delårsrapporter

Delårsrapport 1.1–31.3.2002 publiceras 25.4.2002

Delårsrapport 1.1–30.6.2001 publiceras 25.7.2002

Delårsrapport 1.1–30.9.2001 publiceras 24.10.2002

Årsredovisningen och delårsrapporterna publiceras på finska, svenska och engelska. De ingår också på Fortums webbsidor på adressen www.fortum.fi och på engelska och svenska på adressen www.fortum.com.

Kontaktinformation

Ekonomisk information kan beställas på adressen Fortum Abp, Koncernkommunikation/Heidi Jokinen, PB 1, 00048 FORTUM, tfn +358 10 45 24861, fax +358 10 45 24798, e-post heidi.jokinen@fortum.com.

Kontaktperson för placerarrelationer är IR-direktör Raija Norppa-Rahkola, tfn +358 10 45 24135, fax +358 10 45 24327, e-post raija.norppa-rahkola@fortum.com.

Aktieinformation för 2001

- Högsta kurs 5,70 euro
- Lägsta kurs 4,05 euro
- Medelkurs 4,79 euro
- Aktieomsättning totalt 134,5 milj. st.
- Marknadsvärde 4 017 milj. euro (31.12.2001)

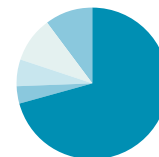
Största aktieägare 31.12.2001

- Finska staten
- Folkpensionsanstalten
- Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Varma-Sampo
- Kurikka stad

Ytterligare information om aktier och aktieägare på sid. 39-42 i bokslutet.

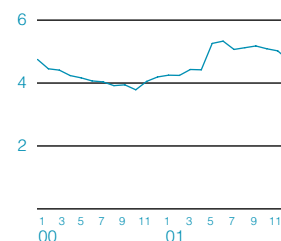
Ägargrupper

31.12.2001

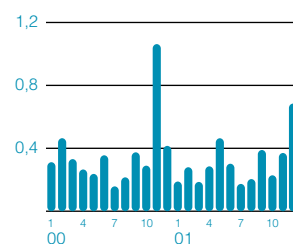

- Finska staten 70,7 %
- Finansinstitut och försäkringsbolag 3,7 %
- Hushåll 5,7 %
- Övriga finländska placerare 9,7 %
- Internationella placerare 10,2 %

Aktiens kursutveckling, euro (månadsmedeltal)

Aktiens omsättning, milj. aktier (per dag i snitt)

Kort om Fortum

Fortums affärsstruktur

Kraft- och värme- sektorn	Kraftproduktion
	Elportföljförvaltning och trading
	Värme
	Gas
	Eldistribution
	Birka Energi

Oljesektorn	Prospektering och utvinning av olja
	Oljeraffinering
	Detaljhandel med olja
	Shipping

Övriga enheter	Fortum Energy Solutions
	Fortum Markets

Fortum är ett av de ledande energibolagen i Norden. Vår verksamhet omspannar hela energikedjan och omfattar energitjänster som täcker utvinning och produktion, distribution, försäljning, marknadsföring och energirelaterad engineering samt drift och underhåll. Våra huvudsakliga produkter är kraft, värme, drivmedel och eldningsolja.

I fråga om produktion av kraft och värme samt försäljning och distribution av el är vi näst störst på den nordiska marknaden. Fortum är marknadsledande i Östersjöregionen vad gäller framställning och marknadsföring av högkvalitativa miljöanpassade oljeprodukter. Förutom inom vårt huvudsakliga verksamhetsområde är vi även verksamma på annat håll i Europa och på utvalda marknader bl.a. i Nordamerika och Asien.

Till våra kunder hör industriföretag, energibolag, småkunder samt internationella oljebolag.

Koncernens omsättning år 2001 uppgick till 10,4 miljarder euro och medelantalet anställda var 14 803 personer. Fortum Abp bildades år 1998 och företagets aktie noteras på Helsingfors Fondbörs.

År 2001

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	10 410	10 614
Rörelsevinst, mn euro	914	906
Vinst före extraordinära poster, mn euro	702	633
Resultat/aktie, euro	0,57	0,55
Eget kapital/aktie, mn euro	6,49	6,32
Sysselsatt kapital (vid periodens slut), mn euro	11 032	11 365
Räntebärande nettoskuld (vid periodens slut), mn euro	3 674	4 626
Bruttoinvesteringar i anläggnings- tillgångar, mn euro	713	3 131
Kassaflöde före finansiering, mn euro	844	-685
Avkastning på sysselsatt kapital, %	8,7	9,4
Avkastning på eget kapital, %	8,3	8,6
Gearing, %	54	73
Medelantal anställda	14 803	16 220

Arbetet vid Fortum var målmedvetet inriktat på att följa upp strategin. Verksamheten fokuserades på det huvudsakliga marknadsområdet i Norden och Östersjöregionen. Tack vare stora avbetalningar på skulderna stärktes balansräkningen. Omstruktureringen fortgick och i början av oktober trädde en ny koncernstruktur i kraft. Det viktigaste enskilda framsteget var avtalet om att förvärva också den andra hälften av svenska Birka Energi AB.

-
- Koncernens resultat förbättrades något trots kärvare marknadsbetingelser under slutet av året.
  - De räntebärande nettoskulderna gick ned med nästan en miljard euro.
  - Kassaflödet var fortsatt starkt hela året.
  - För elrörelsen var året bättre, för oljerörelsen sämre än föregående år.
  - Beslut togs att koncentrera utvinningen av olja och gas till Nordeuropa och kraftproduktionen till Norden.
  - Satsningarna på att utveckla kundrelationer resulterade i att två nya enheter bildades, Fortum Energy Solutions och Fortum Markets.
  - Effektivisering av verksamheten fortgick i hela koncernen.
  - Aktiekursen steg, aktieomsättningen tog fart.
-

Energimarknaden

Fortum verkar på den nordiska elmarknaden som hör till de mest avreglerade i världen. En gemensam nordisk marknad skapar tillväxtmöjligheter inom produktion och försäljning av el. Fri rörlighet för elen begränsas dock speciellt i Centraleuropa av överföringskapaciteten och överföringsarrangemangen mellan länderna. Europeiska unionen har som mål att öppna en gemensam elmarknad senast år 2005.

Fortsatt omstrukturering av branschen i Norden

De konventionella aktörerna på elmarknaden har fortlöpande minskat i antal samtidigt som de kvarvarande aktörerna ökat i storlek. I Norden finns det fortfarande hundratals små kommunalt ägda elbolag, även om en ökad koncentrerings- och överföringskapaciteten väntas ta fart inom de närmaste åren. Också inom industrin märks samma trend i och med att allt fler företag säljer ut sin egen energiproduktion. På marknaden för elderivat dyker nya företag upp.

Livlig elhandel

Elförbrukningen i Norden ökar med cirka 1–2 % om året, medan ny produktionskapacitet knappt alls har byggts under de senaste åren. Finlands regering har godkänt en principansökan om att bygga ett femte kärnkraftverk. Ansökan bereds nu i riksdagen och beslut i frågan är att vänta under våren 2002. Ett principbeslut innebär dock inte nödvändigtvis beslut om att bygga kärnkraftverket. Det slutliga avgörandet om att bygga fattar Industrins Kraft Ab, som lämnat in ansökan om principbeslutet och som Fortum äger till 27 %.

Krafthandel bedrivs i allt högre grad på elbörserna. Handelspriserna på börsen styr elpriset direkt även i handeln utanför börsen. Den nordiska elbörsen Nord Pool omsätter nästan en tredjedel av spothandeln i Norden. Enron stod för inemot en femtedel av derivathandeln på Nord Pool. Att denna aktör fallit bort har dock inte väsentligt påverkat den nordiska elmarknadens funktionsförmåga. Annanstans i Europa verkar också flera andra elbörser, bland annat i Frankfurt och Leipzig i Tyskland och i Amsterdam i Nederländerna, i vilka Fortum är med-

lem. Fortum bedriver också krafthandel på marknaden i Storbritannien.

Elförsäljningsbolagens resultat påverkades i flera fall fortfarande negativt av hårdnande konkurrens på elmarknaden mot slutkund, förändring i marknadsprisläget och bristfällig riskhantering.

Efterfrågan på olja vikande, på naturgas växande

Efterfrågan på oljeprodukter på världsmarknaden var fallande hela året. Under det fjärde kvartalet dök efterfrågan till och med under nivån året innan. Nedgången i efterfrågan ledde till ökad överproduktion av råolja, vilket resulterade i vikande priser på oljeprodukter. I Europa ökade förbrukningen av oljeprodukter med cirka en procent från år 2000. På Fortums huvudsakliga marknadsområde i Finland gick förbrukningen upp med drygt två procent.

OPEC tappade marknadsandelar efter att ha skurit ned på utvinningen i olika repriser. Länder utanför OPEC noterade dock en fortsatt tillväxt av utvinningen, i synnerhet Ryssland, där volymen gick upp med flera procent.

Konsolideringen av oljehandeln fortgick i samgång mellan storföretag. Volymerna på oljebörserna växte. Handeln på marknaden för futures utvecklades mot mångsidigare och mer elektroniska rutiner.

Inom EU inleddes beredningen av kommissionens direktivförslag avseende de kommande kvalitetskraven på drivmedel och användningen av biobränslen. De flesta länderna i nordvästra Europa, såsom Tyskland och Storbritannien, har redan beslutat att i snabbare takt än den allmänna tidsplanen förutsätter på beskattningsväg främja efterfrågan på lågsvavliga och svavelfria drivmedel.

Efterfrågan på naturgas i EU-länderna gick upp med drygt två procent. Inom Europeiska unionen har speciella satsningar pågått för att öppna gasmarknaden för konkurrens och öka gasförsörjningssäkerheten i Europa. I synnerhet Rysslands framtida gasleveranser och de nya transportruterna för dessa har stått i fokus. Intresset för att använda naturgas i energiproduktionen har åter tilltagit speciellt i Sverige.

Styrelseordförandens översikt

Under år 2001 togs en rad strategiskt betydande steg vid Fortum. Affärsverksamheten effektiviserades och organisationsstrukturen förenklades. I fråga om kraftörelsen uppnådde vi ett viktigt mål i och med att vårt förvärv av Stockholms stads aktier i

Birka Energi säkerställdes i slutet av året. EU-kommissionen har efter det godkänt förvärvet.

Våra konkurrenter i Centraleuropa har stärkt sina positioner för att öka sin närvaro i Nord-europa, medan avregleringen av den inre energimarknaden i EU:s stora medlemsländer knappast alls avancerade. Detta visar att vårt val har varit rätt när vi riktat in oss på att etablera oss i Norden och inom Östersjöområdet. Avregleringen av EU:s energimarknad kan dock inte lämnas halvvägs. Säkert är att omstrukturen av energiindustrin i Europa kommer att fortgå, och Fortum ska vara en aktiv aktör i denna utveckling.

Energidialogen mellan EU och Ryssland har intensifierats och den närmar sig frågor som hänför sig till praktisk affärsverksamhet. EU:s integrationsförhandlingar, som är viktiga med tanke på marknaden i Östersjöområdet, är nu på väg in i en avgörande fas. I vilken omfattning och enligt vilken tidsplan denna utveckling öppnar möjligheter för ny affärsverksamhet

kvarstår att se. Fortum håller dock en god strategisk position i detta hänseende.

De så kallade Corporate Governance-frågorna är föremål för ivrig debatt på olika håll i Europa och annanstans i världen. Inom Fortum är man beredd att reformera de förvaltningsrutiner som stöder ett positivt värdeskapande för företaget. Vi hoppas att ägarna ska vara aktiva när det gäller att ta i bruk de nya rutinerna som svarar mot andan i börsbolag. Efter att vår affärsverksamhet i Sverige har stärkts betydligt har sammansättningen av vår styrelse internationaliserats. Jag hoppas att denna trend kommer att gälla i företaget också i övrigt.

Förvärvet av Birka, som stått i fokus för vår strategi, genomfördes med företagets egen finansiering och egna skuldinstrument. Ägarinstrument eller instrument som hänför sig till företagets aktie stod denna gång inte till förfogande. För att Fortum ska kunna uppvisa handlingskraft och initiativförmåga i sina aktiviteter framöver är det av stor vikt för företaget och dess värdeskapande att ägarna, och i synnerhet staten, är beredda att stödja företaget så att det utvecklas och stärks. Vi utvärderar våra alternativ ur ett konkurrensutsatt börsbolags synvinkel och vår ambition är att agera initiativrikt i förlitan på våra ägares stöd.

Ledningens arbete har under redovisningsåret varit målmedvetet och framgångsrikt. Våra affärsverksamheter har effektiviserats, balansräkningen har stärkts och företaget har framför allt blivit enhetligare. För detta vill jag tacka både den operativa ledningen och alla medarbetare.

Styrelsen föreslår ordinarie bolagsstämman en utdelning på 0,26 euro per aktie. Detta förslag grundar sig såväl på redovisningsårets resultat som på förtroendet för den framtida utvecklingen av våra huvudmarknader.

Matti Vuoria
Styrelsens ordförande

VD har ordet

Fortum har som strategi att fokusera på den nordiska energimarknaden och här skapa förutsättningar för en långsiktig lönsam tillväxt i koncernen. Vår ambition är att bygga upp ett ledande kraftbolag i Norden och att fortsatt satsa på oljeraffinering med fokus på förstklassiga produkter.

Vi går också in för att dra nytta av vår breda kundbas i syfte att ta fram konkurrenskraftiga produkt- och servicekoncept.

Utifrån dessa riktlinjer identifierade vi under räkenskapsåret en rad strategiska och operativa åtgärder som samtidigt för oss närmare våra ekonomiska mål.

Bra början på strategiarbetet

Vi kan vara nöjda med resultatet av vårt målmedvetna arbete. Vår största framgång under året var när vi i november slöt avtal om att förvärva också den andra hälften av Birka Energi. Affären är det hittills viktigaste steget i vår

nordiska strategi. Tillsammans med Birka ligger vi i frontlinjen inom alla delområden som ingår i den nordiska kraft- och värmemarknaden. Vår position är en stark språngbräda i vårt fortsatta engagemang i den pågående omstruktureringen av kraftbranschen i Norden.

Även oljebranschen präglades av fortsatta omstruktureringar framför allt i Centraleuropa. På sista tiden har det verkat som om också de stora ryska oljebolagen har för avsikt att öka konkurrensen inom Östersjöområdet genom försök till inbrytningar på marknaden. Vi följer utvecklingen noga. Under dessa omständigheter är det speciellt viktigt att värna om vår konkurrenskraft. Under året stärkte vi vår ledarposition inom oljeraffinering genom att bygga ut produktionskapaciteten för miljöanpassade produkter.

I början på året meddelade vi att vi koncentrerar affärsverksamheten till Norden och övriga länder kring Östersjön. Under året sålde vi därför kraftandelar i England och Thailand och slutförde avyttringen av ett energibolag i Ungern. I februari 2002 slöt vi avtal om avyttring av andelarna i oljefälten i Oman. Vi kommer däremot att investera i utvinning i oljefältet Södra Sjapkino i nordvästra Ryssland.

Förutsättningarna för att utveckla kundrelationer etablerade

För att våra kunder ska få så bra service som möjligt beslutade vi att koncentrera Fortums mångsidiga kraftproduktionskompetens i en ny enhet, Fortum Energy Solutions (FES), som bildades under året. Den nya enheten samlar all central kompetens som hänför sig till konstruktion, byggande, drift och underhåll samt modernisering av kraftverk. Det ger FES ett gott utgångsläge att erbjuda skräddarsydda tjänster i alla faser av kraftverkens livscykel.

Samtidigt vidtog vi effektiviseringsåtgärder inom engineering- och teknologifunktionerna. Engineeringverksamheten inom transmissionsområdet avyttrades och ett omfattande effektiviseringsprogram inom kraftverksengineering inleddes. Också teknologienheten som hänför sig till kraft- och värmeverksamheten var i behov av liknande åtgärder. Funktionerna där decentraliserades till olika enheter eller lades ut. Därigenom flyttades FoU-kompetensen närmare affärsverksamheten, där den bättre kan svara mot mer krävande teknologibehov.

Enligt samma modell för utveckling av kundrelationer ombildades Energihuset till en-

VD har ordet fortsätter

heten Fortum Markets under våren. Vi har redan fått bevis för att denna lösning var riktig. Fokuseringen på basprodukter och tjänster inom detaljhandeln med el och eldningsolja hade en mycket positiv effekt på enhetens resultat. Vi har nu ett gott utgångsläge för att utveckla nya konkurrenskraftiga produkter och tjänster som ger ökad kundnytta.

Tillfredsställande resultat, starkt balansräkning

Det ekonomiska resultatet för år 2001 påverkades speciellt av de förändrade marknadsfaktorererna under andra halvåret. Resultatet belastades mot slutet av året av reparationerna i gasfältet i Åsgård, låga internationella raffinering marginaler och fallande pris på råolja. Trots det var vår ekonomiska utveckling något bättre än föregående år. Till detta bidrog effektiviseringsåtgärderna på olika håll i koncernen samt ökad försäljning och högre marknadspris på el. Vår egen tilläggs marginal inom oljeraffineringen var stark under hela året.

För att förbättra vår egen prestationsförmåga krävdes också organisationsförändringar. Vi ville ge affärsområdena renodlade ansvarsområden med större självständighet. Förändringen skulle samtidigt ligga i linje med våra strategiska riktlinjer. Utifrån detta förtydligades koncernens struktur i början på hösten. I stället för 26 enheter och fyra sektorer har vi nu 12 enheter och två sektorer. Större och mer renodlade enheter med en tydligare fokusering på naturliga industriella delområden kommer att förbättra enheternas möjligheter att nå sina mål och agera självständigt.

Ett centralt mål är att stärka balansräkningen. Under året kunde vi betala av nästan en miljard euro på våra skulder. Avyttringar av verksamheter och ett starkt kassaflöde gjorde detta möjligt.

I december avyttrade vi egna aktier, vilket minskade vår skuldbörda och ökade omsättningen av Fortumaktier på börsen. Vi gläder oss över det förtroende nya beaktansvärda internationella placerare visat oss.

Gott utgångsläge

Vi har visat att vår nordiska strategi är trovärdig och vi tänker fortsätta på denna väg. I och med Birkaaffären har vi nu en unik chans att skapa ett ledande pannordiskt energibolag. Vi står inför en utmanande uppgift, som kräver stora ansträngningar av hela personalen för att lyckas.

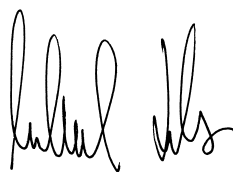
De förberedelser vi gjort hittills övertygar mig om att det på vardera sidan om Bottniska viken finns både förmåga, kompetens och engagemang för att förena två bra företag till ett gemensamt ännu bättre företag med ytterligare stärkt konkurrenskraft.

Birkaaffären leder tillfälligt till att balansräkningen försvagas. Därför kommer vi under innevarande år att ägna speciell uppmärksamhet åt vårt ekonomiska handlingsutrymme. Vi kommer att fortsätta renodla verksamheten och snabba upp avyttringen av tillgångar som ligger utanför kärnverksamheten. Vår avsikt är att under aderton månader sälja ut tillgångar för cirka en miljard euro. Detta program innefattar vår kraftverksamhet i Tyskland. Fortsatta satsningar på att förbättra konkurrenskraften kommer dock att göras. Vi kommer att fortsätta att investera i miljöanpassade drivmedel och biobränslen för att bibehålla vår ledarposition.

Satsningarna på att förbättra konkurrenskraften kommer också att fortsätta i form av effektivisering av den egna verksamheten. För att vi ska nå våra ekonomiska mål krävs att vi koncentrerar oss på det väsentliga och att vi flitigt utnyttjar nya effektivare handlingsätt.

De ständiga förändringarna ställer hela personalen inför stora utmaningar. Nyckeln till framgång ligger i att upprätthålla kompetens och entusiasm hos kunniga medarbetare. Därför har vi startat ett utbildningsprogram för cirka 500 chefer och experter i syfte att utveckla chefskompetens och höja kunskan inom affärsverksamheten. Programmet är också inriktat på att stärka den koncerngemensamma ledarstilen. Inom alla affärsområden fortgår dessutom en systematisk och mångsidig kompetensutbildning på alla nivåer av verksamheten.

År 2001 var ett ytterst krävande år för företagets medarbetare. Jag kan med glädje konstatera att engagemanget för våra gemensamma mål har varit starkt och att vi under året kommit en god bit på rätt väg. Jag vill tacka alla medarbetare för ett utmärkt arbete. Nu har vi ett bra utgångsläge att möta framtiden.

Mikael Lilius
Verkställande direktör

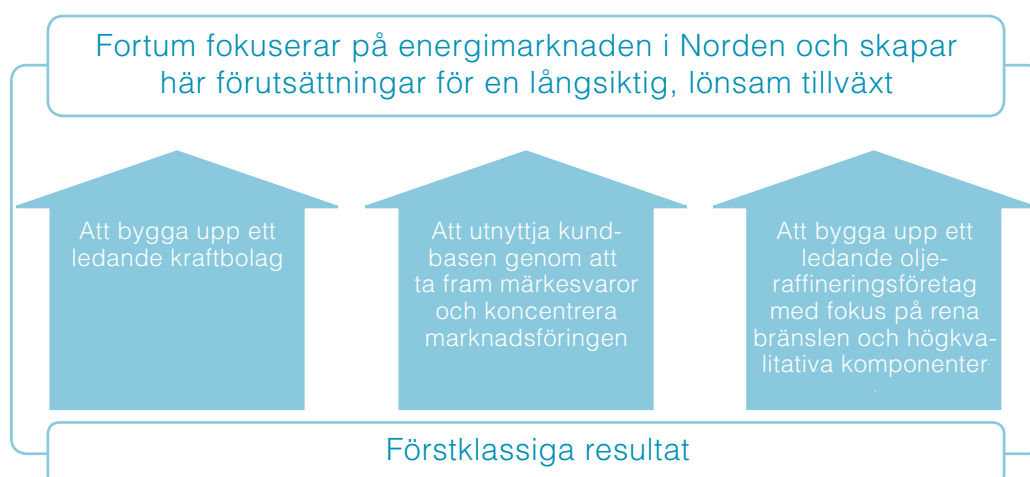
Värderingar och strategi

Fortum strävar i all sin verksamhet efter topprestationer. Vi vill att Fortum identifieras som ett **kundorienterat företag** med **starkt engagemang** i miljöfrågor.

Gemensamma värderingar styr vårt beteende

Koncernstrategin styr våra affärsplaner

Ekonomisk översikt

Marknad

Priset på el i Norden nästan fördubblades från föregående år till följd av minskad vattenkraftsproduktion och ökad förbrukning. Systempriset på Nord Pool var i snitt 23,2 (12,8) euro per megawattimme. Även försäljningspriserna till slutkund gick upp i hela Norden. Medelpriset på Fortums el i Norden ökade med 8 % från året innan. Elförbrukningen i Norden ökade enligt preliminär bedömning med 2 % från föregående år och var 392 (384) TWh.

De internationella raffinering marginalerna för olja gick ned från året innan och låg speciellt i slutet av året på en extremt låg nivå, under det andra halvåret i snitt på 1,0 dollar fatet. Marginalen för Brent complex var 2001 i snitt 1,9 dollar fatet mot 3,4 dollar fatet 2000. Fortums tilläggsmarginal inom oljeraffinering var på årsnivå fortfarande cirka två dollar fatet.

Råoljepriserna fluktuerade under år 2001 från över 30 dollar till 17 dollar per fat. Prisutvecklingen för råolja var jämn under det första halvåret, men i slutet av året sjönk priserna för att vid årets slut stanna på nivån 20 dollar. Priset på lätt Brentolja från Nordsjön var i snitt 24,4 (28,5) dollar per fat. Medelpriset på Fortums olja var 23,7 (27,6) dollar fatet. För naturgasen var oljeekvivalentpriset 19,2 (19,8) dollar.

Omsättning och resultat

Koncernens omsättning låg på samma nivå som föregående år och utgjorde 10 410 (10 614) miljoner euro. Omsättningen från kraftverksamheten gick upp tack vare ökad försäljning och högre medelpris på el. Till nedgången i omsättningen från oljeverksamheten bidrog främst nedgången i priserna på råolja och oljeprodukter jämfört med föregående år.

Fortumkoncernens rörelsevinst utgjorde 914 (906) miljoner euro. Uppgången i elpriset under år 2001 i kombination med ökad kraftproduktion förbättrade klart resultatet för produktion och försäljning av el. Däremot ledde nedgången i råoljepriset och reparationsarbetena i Åsgårdfältet till att resultatet för utvinning av olja och gas försämrades. Resultatet för oljeraffinering och marknadsföring gick klart ned till följd av försämrad internationell raffinering marginal, lagerförluster och underhållsstoppet vid Borgå raffineriet. Resultatet för oljeverksamheten minskade drastiskt under det fjärde kvartalet.

Fortum Energy Solutions (FES) resultat var märkbart bättre än föregående år (pro forma). Det belastades dock av avsättningar i samband med avyttringen av Transmissionsengineering. Försäljningen av drift- och underhållsavtalet i anslutning till ägarandelen i kraftverket i Humber förbättrade däremot FES resultat.

Också Fortum Markets hade en positiv resultatutveckling. Till detta bidrog främst ett effektiviseringsprogram inom enheten. Fortum Markets siffror ingår i siffrorna för Kraft, värme och gas och Oljeraffinering och marknadsföring.

Lagerförlusten för olja, som föranleddes av nedgången av priset på råolja, utgjorde tillsammans med lagerförlusten på stenkol 81 miljoner euro (vinst 24 miljoner euro). Under det sista kvartalet uppkom lagerförluster till ett värde av 65 miljoner euro.

Realisationsvinsterna på avyttringen av anläggningstillgångar och aktier ingår i rörelsevinsten och utgjorde totalt 149 (119) miljoner euro. Nedskrivningar och avsättningar av engångskaraktär utgjorde för sin del sammantaget 57 (66) miljoner euro.

Birka Energi har konsoliderats enligt klyvningsmetoden utifrån en ägarandel på 50 %. Koncernen Birka Energi förbättrade Fortums rörelsevinst med 189 (175) miljoner euro. De övriga intresseföretagen har konsoliderats enligt kapitalandelsmetoden. Fortums andel av intresseföretagens resultat var totalt 36 (46) miljoner euro exklusive Birka Energi.

Vinsten före extraordinära poster utgjorde 702 (633) miljoner euro.

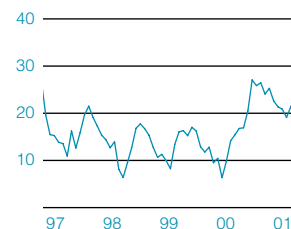
Vinsten före skatter var 702 (623) miljoner euro.

Minoritetsandelen av räkenskapsperiodens resultat utgjorde 83 (46) miljoner euro. Minoritetsandelen utgörs till största delen av resultatandelen av de preferensaktier som Fortum Capital Ltd emitterade år 2000.

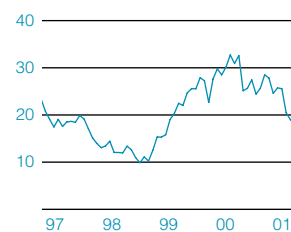
Räkenskapsperiodens vinst utgjorde 459 (423) miljoner euro och resultatet per aktie var 0,57 (0,55) euro. Avkastningen på sysselsatt kapital var 8,7 (9,4) % och på eget kapital 8,3 (8,6) %.

Nettofinansieringskostnaderna var 212 (273) miljoner euro. I siffrorna för år 2000 ingår kostnader av engångskaraktär uppgående till 33 miljoner euro som härrör från finansieringsrangemangen för en kraftandel i Sverige. Räkenskapsperiodens skatter utgjorde 160 (154) miljoner euro.

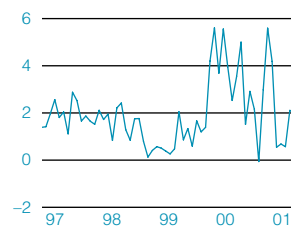
Marknadspriset på el, Nord Pool
euro/MWh

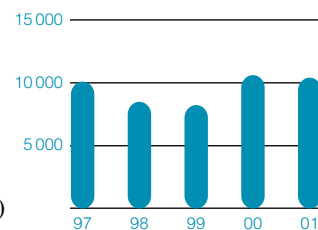
Priset på Brent-råolja
USD/fat

Raffineringsmarginal i Rotterdam
Brent complex, USD/fat

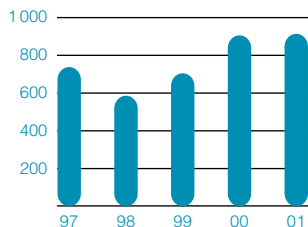

Omsättning
mn euro

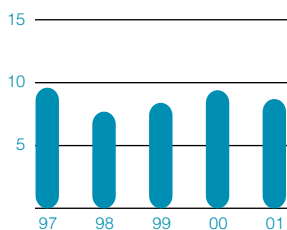
Rörelsevinst

mn euro

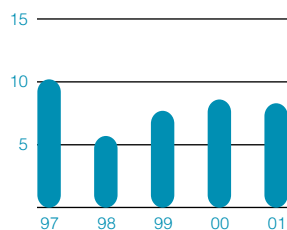
Avkastning på sysselsatt kapital

%

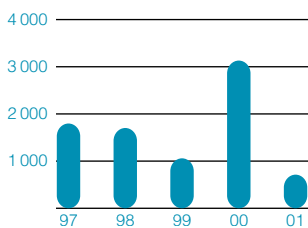
Avkastning på eget kapital

%

Investeringar

mn euro

Produktion och försäljning

Kraft, värme och gas

Fortums kraftproduktionskapacitet i Norden var vid årets slut 9 149 (9 243) megawatt. Vår samlade kapacitet uppgick till 10 223 (10 163) megawatt. Vår elförsäljning i Norden 2001 utgjorde 47,1 (45,3) terawattimmar. I Finland sålde vi 27,6 (28,4) terawattimmar och i övriga Norden 19,5 (16,9) terawattimmar inklusive 50 % av Birka Energis elförsäljning. Försäljningen utanför Norden utgjorde 6,6 (6,1) terawattimmar.

Fortums värmeförsäljning i Norden låg på samma nivå som året innan och utgjorde 15,6 (15,6) terawattimmar.

Elförsäljning per område

TWh	2001	2000
Summa Norden	47,1	45,3
- Finland	27,6	28,4
- Övriga Norden ¹⁾	19,5	16,9
Tyskland	3,6	3,9
Storbritannien och Irland	2,8	1,9
Övriga länder	0,2	0,3
Summa	53,7	51,4

¹⁾ inkluderar 50 % av Birka Energis elförsäljning, som år 2001 utgjorde 11,4 TWh.

Värmeförsäljning per område

TWh	2001	2000
Sverige ¹⁾	4,7	4,1
Finland	10,9	11,5
Övriga länder	1,7	0,7
Summa	17,3	16,3

¹⁾ inkluderar 50 % av Birka Energis värmeförsäljning, som år 2001 utgjorde 4,6 TWh.

Eldistribution

Vi förenhetligade vår prissättningsstruktur för elöverföring i Finland och höjde våra överföringspriser från den 1 juli 2001. På distributionsnäten överfördes totalt 15,0 (15,0) terawattimmar el och på regionnäten 16,0 (14,0) terawattimmar.

Elöverföring på distributionsnät

TWh	2001	2000
Sverige ¹⁾	7,7	8,1
Finland	4,4	4,0
Övriga länder	2,9	2,9
Summa	15,0	15,0

¹⁾ 50 % av Birka Energis eldistribution, som år 2001 utgjorde 7,7 TWh.

Oljeraffinering och marknadsföring

Partihandeln med Fortums oljeprodukter i Finland utgjorde 7,8 (7,8) miljoner ton. Marknadsandelen var fortfarande cirka 75 %. Försäljningen av oljeprodukter till andra länder utgjorde 4,4 (4,9) miljoner ton. Av exporten var hälften motorbensin, till största delen lågsvavlig. De viktigaste exportländerna var Sverige, Tyskland och USA.

Detalj- och direkthandeln med Fortums oljeprodukter på den finländska marknaden utgjorde 3,8 (3,8) miljoner ton. Marknadsandelen varierade produktvis från 30 % till 46 %.

Leveranser av oljeprodukter från Fortums raffinaderier per produktgrupp

1 000 t	2001	2000
Bensin	3 823	3 941
Dieselolja	3 310	3 246
Flygfotogen	455	786
Lätt eldningsolja	1 713	1 843
Tjockolja	1 201	1 133
Övriga	1 641	1 360
Summa	12 143	12 309

Utvinning av olja och gas

Fortums utvinning av olja och gas år 2001 var i snitt 40 200 (34 200) fat oljeekvivalenter om dagen, dvs. cirka 2,0 (1,7) miljoner ton om året. Av denna volym var knappt en femtedel naturgas. I och med att utvinning i Åsgardfältet inleddes utgjorde utvinningen av naturgas 2,6 (1,0) miljoner fat oljeekvivalenter. Under året fattades beslut om att koncentrera utvinningen av olja och gas till Nordeuropa och avstå från fältandelarna i Oman.

Ekonomisk översikt

Finansiering och finansiell ställning

Under år 2001 minskade vår räntebärande skuld betydligt tack vare starkt kassaflöde och avyttring av anläggningstillgångar. Nettoskuldena utgjorde vid årets slut 3 674 (4 626) miljoner euro och skuldsättningsgraden var 54 (73) %.

Inga nya betydande finansieringsarrangemang genomfördes under året. Vid årets slut beslutades om det finansieringsarrangemang Birka Energi-affären skulle kräva och kortfristiga likviditetskreditavtal slöts.

Koncernens likviditet var fortsatt god och de likvida medlen uppgick vid årets slut till 602 miljoner euro. Utöver detta hade vi tillgång till sammantaget cirka 1 150 miljoner euro i olyfta likviditetskrediter. Våra nettofinansieringskostnader år 2001 utgjorde 212 miljoner euro.

Investeringar och avyttring av tillgångar

Koncernens totala investeringar utgjorde 713 (3 131) miljoner euro. Den mest betydande investeringen gällde utbyggnaden av produktionskapacitet för miljöanpassade produkter, Citydiesel och basolja, vid raffinaderiet i Borgå.

Under året avyttrade vi ägarandelar i kraftverk i Storbritannien, Ungern och Thailand.

Vi kommer dessutom att avyttra de återstående kraftverken i Storbritannien och på Irland samt kraftförelsen i Tyskland.

Som ett led i optimeringen av kraft- och värmeproduktionsstrukturen såldes Joensuu kraftverk och ägarandelen i Etelä-Pohjanmaan Voima Oy.

Fortum beslutade att koncentrera utvinningen av olja och gas till Nordeuropa. I september beslutade vi delta i den första fasen av utvecklingen av oljefältet i Södra Sjapkino i nordvästra Ryssland och avstå från våra oljefältsandelar i Oman på Arabiska halvön.

Känslighetsanalys 2002

Uppskattad effekt på koncernens årliga rörelsevinst

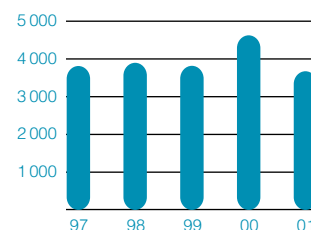
Förändring	mn euro
Marknadspotential på el, 1 euro/MWh	+/- 20 ¹⁾
Priset på Brent-råolja, 1 USD/fat	+/- 25
Raffineringsmarginal, 0,1 USD/fat	+/- 10
US-dollar, 10 %	+/- 15

Siffrorna inkluderar hedging.

¹⁾ effekten är inte lineär, i Norden, Birka 100 %

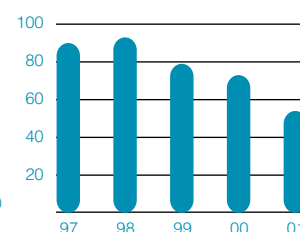
Räntebärande nettoskulder

mn euro

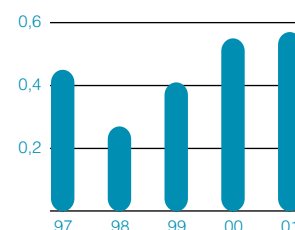
Gearing

%

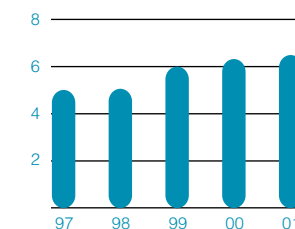
Resultat/aktie

euro

Eget kapital/aktie

euro

Nyckeltal per segment

	Omsättning mn euro		Rörelsevinst mn euro		Avkastn. på bundet kapital, % ¹⁾	
	2001	2000	2001	2000	2001	2000
Kraft, värme och gas	2 227	1 873	367	211	6,2	3,9
Eldistribution	473	470	135	127	6,2	5,7
Oljeraffinering och marknadsföring	7 223	7 807	242	386	13,7	22,4
Utvinning av olja och gas	408	387	196	213	15,6	18,2
Fortum Energy Solutions	603	887	13	-11	5,3	-6,4
Övrig verksamhet	95	94	-40	-22		
Elimineringar	-619	-904	1	2		
Koncernen	10 410	10 614	914	906		

1) Avkastning på bundet kapital, %, = rörelsevinst/genomsnittligt bundet kapital.

Förvärvet av Birka Energi AB

I november slöt vi ett avtal med Stockholms stad om att köpa stadens andel på 50 % i Birka Energi AB för cirka 1,5 miljarder euro. Dessutom övertar vi räntebärande nettoskulder och minoritetsandelar för cirka 1,9 miljarder euro. Stockholms stad bibehåller en ägarandel av Birka Energis fjärrvärmeverksamhet (Birka Värme), som berättigar till 50 % av Birka Värmes ekonomiska resultat. Affären slutfördes i februari 2002.

Syftet med pro forma-uppgifterna nedan är att beskriva uppgifterna som om förvärvet av resterande 50 % av Birka Energi hade skett 1.1.2001. Dessa pro forma-uppgifter lämnas enbart i åskådliggörande syfte, och de ger på grund av sin karaktär som sådana inte en reell bild av koncernens ekonomiska ställning eller resultat. Pro forma-uppgifterna baserar sig dels på Fortumkoncernens och Birka Energikoncernens uppgifter som granskats av revisorerna och dels på korrigeringposter som inte granskats av revisorerna och som direkt hänför sig till den här åskådliggjorda affärstransaktionen och som framräknats så att de motsvarar Fortums redovisningspraxis.

Korrigeringsposterna innehåller inte eventuella synergivinst, inbesparingar eller kostnader som eventuellt uppkommit.

Pro forma-resultaträkning 1.1–31.12.2001 (Icke granskad av revisorerna), mn euro

	Fortum- koncernen	Birka Energi- koncernen (50 %)	Korri- gerings- poster ¹⁾	Fortum pro forma
Omsättning	10 410	747	-38	11 119
Kostnader	-8 873	-484	67	-9 290
Avskrivningar	-623	-108	-22	-753
Rörelsevinst	914	155	7	1 076
Finansiella intäkter och kostnader	-212	-88	-98	-398
Vinst före skatter	702	67	-91	678
Direkta skatter	-160	-22	26	-156
Minoritetsandel	-83	0	-11	-94
Räkenskaps- periodens vinst	459	45	-76	428
Resultat/aktie, euro	0,57			0,54

¹⁾ Effekterna av förvärvet av Birka Energi (avskrivning av koncernaktiva, ränteutgifter, minoritetsandel i Birka Värme) och revidering av siffrorna enligt Fortums redovisningspraxis.

Pro forma-nyckeltal 31.12.2001 (Icke granskad av revisorerna)

	Fortum- koncernen	Birka Energi- koncernen (50 %)	Korri- gerings- poster ²⁾	Fortum pro forma
Antal anställda	13 425	1 790		15 215
Räntebärande netto- skulder, mn euro	3 674	1 710	1 673	7 057
Gearing, %	54			102

²⁾ Effekterna av förvärvet av Birka Energi och revidering av siffrorna enligt Fortums redovisningspraxis.

Pro forma-balansräkning 31.12.2001 (Icke granskad av revisorerna), mn euro

	Fortum- koncernen	Birka Energi- koncernen (50 %)	Korri- gerings- poster ³⁾	Fortum pro forma
Aktiva				
Bestående aktiva	11 328	3 558	536	15 422
Rörliga aktiva				
Omsättningstillgångar och fordringar	2 364	282	-4	2 642
Kassa och bank	602	29	108	739
Summa	2 966	311	104	3 381
Summa	14 294	3 869	640	18 803

Passiva

Eget kapital	5 485	1 290	-1 290	5 485
Minoritetsandel	1 270	53	108	1 431
Räntebärande skulder	4 276	1 739	1 781	7 796
Räntefria skulder	3 263	787	41	4 091
Summa	14 294	3 869	640	18 803

³⁾ Effekterna av förvärvet av Birka Energi (skuld i anslutning till förvärvet, koncernaktiva, minoritetsandel i Birka Värme) och revidering av siffrorna enligt Fortums redovisningspraxis.

Pro forma-uppgifter per segment 1.1–31.12.2001

(Icke granskad av revisorerna), mn euro

Omsättning	Fortum pro forma
Kraft, värme och gas	2 677
Eldistribution	696
Oljeraffinering och marknadsföring	7 223
Utvinning av olja och gas	408
Fortum Energy Solutions	725
Övrig verksamhet	95
Elimineringar	-705
Omsättning	11 119

Rörelsevinst

	Fortum pro forma
Kraft, värme och gas	449
Eldistribution	211
Oljeraffinering och marknadsföring	242
Utvinning av olja och gas	196
Fortum Energy Solutions	17
Övrig verksamhet	-40
Elimineringar	1
Rörelsevinst	1 076

Fortums produktion och försäljning 2001 (Inkluderar Birka Energi 100 %)

	Norden	Summa
Kraftproduktionskapacitet (MW)	11 551	12 625
Kraftproduktion (TWh)	52,1	57,7
Elförsäljning (TWh)	58,5	65,1
Värmeproduktionskapacitet (MW)	7 854	8 581
Försäljning av fjärrvärme (TWh)	14,2	14,5
Försäljning av processånga (TWh)	6,0	7,5
Eldistributionskunder (tusental)	1 177	1 357
Detaljhandelskunder (tusental)	1 154	1 326

Kraft, värme och gas
Birka Energi
Eldistribution

Kraft och värme

Fortum bedriver kraft-, värme- och gasverksamhet främst i Norden. De huvudsakliga verksamhetsområdena är produktion och försäljning av el,

värme, kyla och processånga, eldistribution samt energitjänster och portföljförvaltnings-tjänster. Vi äger också andelar i naturgasbolag.

Fortum är det näst största företaget i Norden mätt enligt produktion och försäljning av el samt antalet kunder, och vi är också en betydande eldistributör i Finland och Sverige. Som värmeproducent är vi det ledande företaget i Norden mätt enligt både såld energi och antal kunder.

Den nordiska elmarknaden (Finland, Sverige, Norge och Danmark) har drygt 13 miljoner kunder. Av dessa är 0,8 miljoner Fortums kunder, dotterföretagen och 50 % av Birka Energis elförbrukare inberäknade. Antalet värmekunder i Norden uppgår till cirka 4 800.

Marknadspriset på el nästan fördubblades i Norden

Produktionen av vattenkraft låg 9 % över den genomsnittliga produktionsnivån, men var 22 TWh mindre än föregående år. I Norge minskade tillgången på vattenkraft avsevärt till följd av att året var nederbördsfattigt. I Sverige däremot var nederbörden relativt riklig. Vid årets slut var både vatten- och snömagasinen i Norden något mindre än normalt. Av all el i Norden producerades cirka 55 % med vattenkraft, 24 % med kärnkraft, 20 % med värmekraft och 1 % med vindkraft.

Som en följd av minskad vattenkraftsproduktion och ökad förbrukning jämfört med föregående år nästan fördubblades marknadspriset på el i Norden. Nord Pools systempris på el per megawattimme var i snitt 23,2 (12,8) euro. Även försäljningspriserna till slutkund gick upp i alla nordiska länder. Marknadspriset på el ligger dock fortfarande klart under kostnaderna för ny produktionskapacitet.

Nya spelregler för eldistributionen i Europa

De europeiska stamnätsbolagen har diskuterat mekanismerna för transmission mellan länderna i fråga. Den europeiska organisationen för stamnätsbolag ETSO (European Transmission System Operators) har föreslagit ett arrangemang enligt vilket elförsäljaren eller kraftproducenten skulle betala 1 euro/MWh för inträde på hela den europeiska elmarknaden. Syftet är att arrangemanget ska genomföras redan år 2002. Inom Norden tillämpas inga gränstariffer. Ökad fri rörlighet för el förutsätter dock att överföringskapaciteten mellan länderna byggs ut. Ansvaret för kapacitetsutbyggnaden ligger hos stamnätsbolagen.

Kraft, värme och gas

- Fortum producerade 10 % av all el som förbrukades i Norden
- Vattenkraften stod för 41 % och kärnkraften för 46 % av den egna kraftproduktionen
- Tidigare hälftenägda svenska Birka Energi AB integreras helt med Fortum 2002

Mer vattenkraft och biobränslen i kraftproduktionen

Fortum producerade 41,0 (37,7) TWh el, dvs. 10 % av all el som användes i Norden. Den samlade kraftproduktionen i egna och delägda kraftverk uppgick till 46,5 (42,0) TWh. I siffrorna ingår 50 % av Birka Energi.

Vi har målmedvetet gått in för att miljöanpassa vår produktion genom att vi ökat andelen av vattenkraft och biobränsle driven kraftvärme.

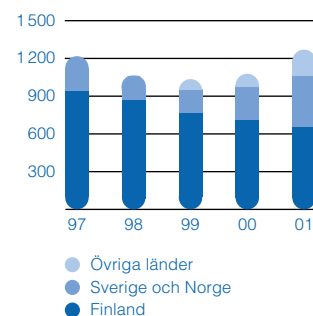
Av vår egen produktion utgjorde vattenkraften cirka 17,0 (16,8) TWh, dvs. 37 (40) %, och kärnkraften cirka 20,7 (18,3) TWh, dvs. 45 (43) %. Övriga produktionsformer var naturgas, kol, biomassa, torv, olja och vind.

Under redovisningsåret avyttrade vi våra ägarandelar i det ungerska kraftbolaget Budapesti Erömü Rt., i det brittiska kraftverket South Humber Bank och i finska Etelä-Pohjanmaan Voima Oy. Beslut har också tagits om att avyttra kraftägandet i Storbritannien, och i Tyskland pågår avyttring av krafrörelsen.

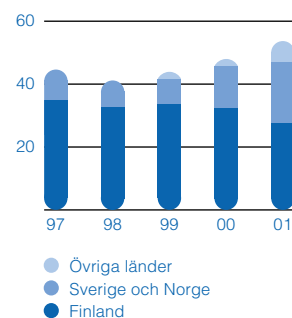
Elförsäljningen gick upp i Norden

Fortums elförsäljning i Norden var 47,1 (45,3) TWh och utanför Norden 6,6 (6,1) TWh. Omsättningen från elförsäljningen utgjorde 1 063 (967) miljoner euro i Norden och 206 (203) miljoner euro utanför Norden. Medelpriset på Fortums el i Norden gick upp med 8 %. Av försäljningen i Norden gick 71 (77) % till storkunder, 12 (13) % till småkunder, medan

Omsättning från elförsäljningen per område
mn euro

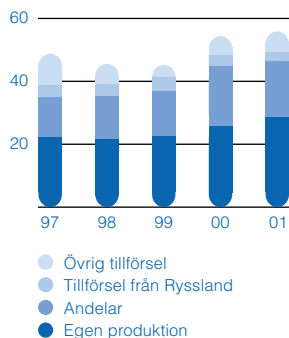

Elförsäljning per område
TWh

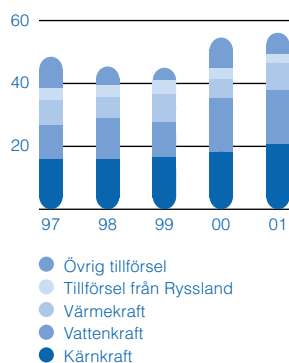

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	2 227	1 873
Elförsäljning, mn euro	1 269	1 170
Värmeförsäljning, mn euro	464	411
Rörelsevinst, mn euro	367	211
Bundet kapital, mn euro	5 873	6 050
Avkastning på bundet kapital, %	6,2	3,9
Investeringar, mn euro	197	2 282
Medelantal anställda	2 920	2 938

Eltillförsel enligt källa
TWh

Eltillförsel enligt energislag
TWh

Elförsäljning per område

TWh	2001	2000
Summa Norden	47,1	45,3
Finland	27,6	28,4
Övriga Norden ¹⁾	19,5	16,9
Tyskland	3,6	3,9
Storbritannien och Irland	2,8	1,9
Övriga länder	0,2	0,3
Summa	53,7	51,4

¹⁾ inkluderar 50 % av Birka Energis elförsäljning

17 (10) % var försäljning på elbörsen och tillfällig kraftförsäljning. I siffrorna ingår Fortum Markets elförsäljning. Till företagskunder och energibolag såldes dessutom elportföljförvaltningstjänster.

Fortum förfogar över en samlad kraftproduktionskapacitet på 10 223 MW. Av denna finns 9 149 MW i Norden, inklusive 50 % av Birka Energi och ägarandelar i intresseföretag.

Ökad produktion av värme

Fortum erbjuder sina värmekunder en mångsidig produktmix som består av fjärrvärme, processånga och kyla samt relaterade energitjänster. Marknadsområdet täcker Norden, Baltikum och Polen.

Vår värmeförsäljning i Norden utgjorde 15,6 (15,6) TWh. Av denna volym stod industriell processånga för 5,8 (5,7) TWh och fjärrvärme för 9,8 (9,9) TWh. Utanför Norden såldes 1,7 (0,7) TWh.

Vår värmeproduktionskapacitet uppgick till 6 162 MW, varav Norden stod för 5 435 MW, de delägda kraftverken inberäknade. I de egna och delägda kraftverken i Norden producerades 15,3 (15,4) TWh värme. Siffran innefattar 50 %

av Birka Energis värmeproduktion, dvs. 4,5 (3,9) TWh. Vår ambition är att i linje med våra miljömål öka användningen av biobränslen.

Mer gas behövs

Fortum innehar ägarandelar i gasbolag i Finland, Sverige och Estland. Vi deltar aktivt i att bygga ut naturgasmarknaden i Sverige. Vi har utrett omfattningen av naturgasmarknaden i Mellansverige samt vilka förutsättningar det finns för att dra en rörledning till detta område.

Fortum ökade sitt ägande i Nova Naturgas AB (f.d. Vattenfall Naturgas AB) från 10 till 20 % och sålde sin två procents ägarandel i lettiska Latvias Gaze. Tillsammans med ryska Gazprom äger Fortum North Transgas Oy, som förbereder projekteringen av en naturgasledning från Ryssland via Finland till Västeuropa. En breddning av ägarbasen i företaget pågår. Fortum bedriver tradinghandel och försäljning av gas till slutanvändare främst i Storbritannien.

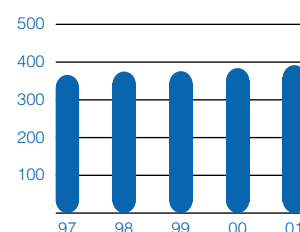
Forskning och utveckling fokuserar på lågemitterande produktion

För forskning och utveckling av nya produkter användes 8 (19) miljoner euro. De största insatserna koncentrerades på att effektivisera den ekonomiska driften av vattenkraften, att utveckla kärnsäkerheten och att öka användningen av lokala lågemitterande bränslen.

Elförbrukning i Norden

- I Norden förbrukades 392 terawattimmar (TWh) el, vilket är 2 % mer än föregående år och 8,6 % mer än för fem år sedan.
- Finland ökade sin elförbrukning med ca 3,1 %, Sverige med 2,5 %.
- I Finland förbrukades 82 TWh el, varav industrin stod för 53 %.
- I Sverige var motsvarande siffror 150 TWh respektive 40 %.
- Över 55 % av elproduktionen i Norden producerades med vattenkraft.

Elförbrukning i Norden
TWh

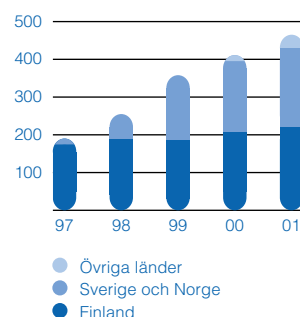
Fortums kraft- och värmeproduktionskapacitet 31.12.2001

(Inkluderar 50 % av Birka Energis produktionskapacitet)

Kraftproduktionskapacitet i Norden 9 149 MW

	Finland 5 230 MW		Sverige 3 919 MW	
	Egna kraftverk	Övriga andelar	Egna kraftverk	Övriga andelar
Summa	4 040	1 190	2 102	1 817
Vattenkraft	768	613	1 770	273
Kärnkraft	984	447	-	966
Kraftvärme	743	130	260	2
Kol	247	-	65	-
Naturgas	222	95	-	-
Torv	122	35	7	-
Övriga	152	-	188	2
Konventionell kondenskraft	1 532	-	-	559
Kol	1 378	-	-	64
Torv	154	-	-	-
Övriga	-	-	-	495
Övrig	13	-	72	17

Omsättning från värmeförsäljningen
mn euro

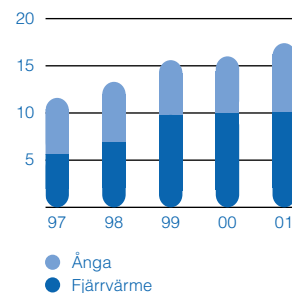

Kraftproduktionskapacitet i övriga länder sammantaget 1074 MW, varav andelarna i Tyskland 578 MW, i England och på Irland 488 MW och i Baltikum 8 MW.

Värmeproduktionskapacitet i Norden 5 435 MW

	Finland 3 016 MW		Sverige 2 419 MW	
	Fjärrvärme	Process-ånga	Fjärrvärme	Ånga
Egna kraftverk	1 691	1 325	2 314	-
Kraftvärme	904	729	487	-
Kol	360	80	115	-
Naturgas	187	185	-	-
Torv	271	184	18	-
Övriga	86	280	354	-
Övrig	787	596	1 827	-
Övriga andelar	-	-	105	-

Försäljning av fjärrvärme och ånga
TWh

Värmeproduktionskapacitet i övriga länder sammantaget 727 MW.

Birka Energi

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	1 455	1 593
Rörelsevinst, mn euro	369	314
Bundet kapital, mn euro	7 504	7 590
Investeringar, mn euro	338	518
Medelantal anställda	3 481	3 338

Birka Energi äger och driver kraftverk samt el-, fjärrvärme- och fjärrkylennät främst i Storstockholm och mellersta Sverige.

Birka Energi är mätt i antalet slutkunder det näst största energibolaget i Sverige, den största fjärrvärmeproducenten i Norden och den tredje största kraftproducenten i Sverige. Birka Energi hör till de största fjärrvärmeproducenterna i Europa och är branschledande som producent av fjärrkyla.

Birka Energis elförsäljning utgjorde 22,9 (24,8) TWh. Av elförsäljningen gick 21 % till småkunder och 51 % till storkunder, medan 28 % var handel på elbörsen och tillfällig krafthandel. Birka Energi producerade vid hel- och delägda kraftverk 22,3 (21,5) TWh el, varav 11,2 (12,4) TWh var vattenkraft och 10,1 (8,2) TWh kärnkraft. Birka Energi förfogade över en samlad kraftproduktionskapacitet på 4 803 (4 452) MW.

- Produktion och försäljning av el, värme, fjärrkyla och stadsgas samt distribution av el och värme till hushåll, företag, energibolag och industri
- Antal elförsäljningskunder 748 000
- Antal eldistributionskunder 894 000
- Antal värmekunder 7 200

Birka Energis värmeförsäljning uppgick till 9,3 (8,1) TWh. Värmeförsäljningen omsatte 419 (378) miljoner euro. Värmeproduktionskapaciteten utgjorde 4 837 (4 816) MW.

Sammantaget distribuerades 32,3 (29,6) TWh el, varav 15,4 (16,2) TWh på distributionsnät och 16,9 (13,4) TWh på regionnät.

Bruttoinvesteringarna uppgick till 338 (518) miljoner euro.

Anläggningstillgångar avyttrades för 250 (58) miljoner euro. Birka Energi sålde sin andel på 49 % i Katrineholms Energi AB och sitt helägda företag Katrineholms Energiförsäljning AB.

I januari 2002 förvärvade Birka Energi en andel på 49 % av aktierna i Hofors Energi AB. Affären förutsätter godkännande av Hofors kommun, som äger den resterande andelen på 51 % av företaget. I början av februari trädde en affär i kraft enligt vilket Birka Energi avstår från sina aktier i elförsäljningsföretaget AB Avesta Energi.

Eldistribution

- Överföringspriserna för eldistributionen i Finland förenhetligades inom hela verksamhetsområdet
- Eldistributionens effektivitet i Finland 100 % enligt Energimarknadsverkets mätning
- Höststormarna störde eldistributionen

Eldistributionens omsättning var 473 (470) miljoner euro. Av detta belopp utgjorde överföringen på distributionsnät 376 (389) miljoner euro och överföringen på regionnät 54 (55) miljoner euro. Sammantaget överfördes på distributionsnät 15,0 (15) TWh och på regionnät 16,0 (14,0) TWh. Siffrorna innefattar 50 % av Birka Energis eldistribution.

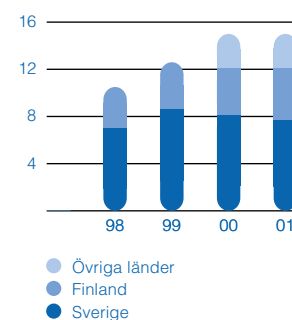
Fortum förenhetligade sin prissättning av eldistributionen i Finland och höjde distributionspriserna den 1 juli 2001. I fråga om regionnäten träder ändringarna i regel i kraft från och med den 1 januari 2002.

Reformer av regleringsystem och lagstiftning att vänta

Energimarknadsverket, som i Finland är tillsynsmyndighet för energimarknaden, bereder frågan om att inkludera effektiviteten i bedömningen av vad som är skälig avkastning för eldistributionsföretagen. Effektivitetsberäkningarna baserar sig på en så kallad DEA-metod, enligt vilken effektiviteten bedöms med hjälp av statistiska metoder för att relativt jämföra påverkbara kostnader, distribuerad el och elkvalitet samt nätlängd och antal kunder. År 2001 gjorde Energimarknadsverket de första mätningarna av eldistributionsföretagens effektivitet. Enligt bedömning utifrån uppgifterna för 1999 var Fortums effektivitet 100 %.

I Sverige pågår förberedelser för att ta i bruk en modell som grundar sig på jämförelse med ett teoretiskt optimerat för beräkning av den så kallade nätnyttan. Modellen bedömer priserna för eldistributionen i olika funktionella omgivningar och jämför objektivt effektivitetsskillnader mellan olika nätbolag. Avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft den 1 juli 2002.

Elöverföring på distributionsnät per område TWh

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	473	470
Rörelsevinst, mn euro	135	127
Bundet kapital, mn euro	2 113	2 264
Avkastning på bundet kapital, %	6,2	5,7
Investeringar, mn euro	100	489
Medelantal anställda	954	976

Antal eldistributionskunder per område

	2001	2000
Sverige ¹⁾	447 000	438 000
Finland	283 000	282 000
Tyskland	160 000	163 000
Estland	20 000	19 000
Summa	910 000	902 000

¹⁾ inkluderar 50 % av Birka Energis eldistributionskunder

Elöverföring på distributionsnät

TWh	2001	2000
Sverige ¹⁾	7,7	8,1
Finland	4,4	4,0
Tyskland	2,7	2,7
Estland	0,2	0,2
Summa	15,0	15,0

¹⁾ inkluderar 50 % av Birka Energis eldistribution

Fortums eldistributionsrörelse

- Elöverföring på region- och distributionsnät och förvaltning av nätegendomen
    - Distributionsnät, 0,4–20 kilovolts ledningar och transformatorer
    - Regionnät, 110 kilovolts ledningar och transformatorer
  - Största tillåtna marknadsandel för en aktör i Finland är 25 % av den sammantagna elektriska energi som överförs på 0,4 kilovolts distributionsnät.
-

Energimyndigheten i Norge fastställer högsta tillåtna pris och övervakar verksamheten inom ramen för ett regleringssystem. Systemet är i kraft fem år åt gången och det har reformerats i början av 2002. Enligt detta system ska nätbolagen effektivisera sin verksamhet med 1,5 % om året. Dessutom fastställs företagsvis ett årligt effektiviseringskrav på 0–5,2 %. Största tillåtna avkastning på nätkapitalet är 20 %.

I Tyskland saknas en myndighet som reglerar nätverksamheten. Detta i kombination med delvis motstridiga bestämmelser och avtal försvårar marknads funktionsförmåga. I Estland planeras enligt norsk modell reglering som grundar sig på förhandstillsyn. Det centrala målet med regleringen är att fastställa skälig avkastning.

Också i Finland står lagstiftningen som styr elmarknaden inför förändringar. Enligt ett aktuellt lagförslag borde elbolagens nätverksamhet bolagiseras och avskiljas från den övriga affärsverksamheten senast i början av år 2004. Fortum har redan genomfört en bolagisering av nätverksamheten.

Höststormarna störde eldistributionen

I Finland förorsakade stormarna i slutet av hösten skador på eldistributionsnätet. Förödelserna kostade Fortum totalt drygt 2 miljoner euro. De omfattande elavbrotten har väckt diskussion om elbolagens och samhällets förmåga att agera i kris. Handels- och industriministeriet har tillsatt en utredningsman för att klarlägga hur beredskaps- och distributionssystemet för el fungerar i exceptionella förhållanden. Utredningen ska vara färdig vid utgången av april 2002.

Även i Sverige har de delvis exceptionellt omfattande elavbrotten som inträffat väckt diskussion om elens leveranssäkerhet. Kabelbranden i Stockholm i mars mörklade stora delar av staden för flera dygn och även Sverige drabbades av hårda höststormar.

Olja

Fortums oljerelaterade affärsverksamhet omfattar prospektering och utvinning av olja och gas, upphandling av råmaterial till oljeraffinaderierna, oljeraffinering, upplagring, land- och sjötransporter, hamntjänster, marknadsföring och försäljning av oljeprodukter, internationell oljetrading samt komponent-, smörjmedels- och gasolverksamhet. Fortum är marknadsledande inom Östersjöområdet som tillverkare av högkvalitativa, miljöanpassade oljeprodukter. Vi exporterar också oljeprodukter till länder utanför Europa. Fortums två raffinaderier ligger i Finland. Borgåraffinaderiet är ett av de mångsidigaste och effektivaste i Europa och dess huvudprodukter är miljöanpassade drivmedel. Vid Nådendalsraffinaderiet framställs i allt högre grad specialprodukter som bitumen, lösningsmedel, specialbensin för småmotorer och tävlingsmotorer och så gott som svavelfri lätt eldningsolja.

I fråga om utvinning av olja och gas fokuserar vi verksamheten på Norge och Ryssland. Gasens andel av utvinningen är cirka en femtedel. Vår egen oljeutvinning motsvarar ungefär en femtedel av de egna raffinaderiernas behov.

Fortum säljer oljeprodukter och andra varor och tjänster till bilkunderna via sitt nät av Nestestationer, A24-automatstationer och dieselstationer. Direktförsäljningen av eldningsoljor till industrier, kommuner och husuppvärmning sköts av Fortum Markets. Fortum har inemot en halv miljon kunder med bensinstationskort och cirka 300 000 andra oljeproduktskunder.

Fluktuerande råvarupriser, stabila produktpriser

Priserna på råolja fluktuerade under året mellan över 30 dollar och 17 dollar fatet. Medelpriset för Brent-råolja var 24,4 (28,5) USD fatet. För den råolja som Fortum sålde låg medelpriset på 24,1 (27,6) dollar och motsvarande oljeekvivalentpris för naturgas var 19,0 (19,8) dollar.

Med undantag för höjningen av bensinpriserna på våren var prisutvecklingen för oljeprodukter moderat och lagren väl fyllda. De internationella raffinering marginalerna (Brent Complex) var från och med sommaren exceptionellt låga. För hela året var marginalerna i Nordvästeuropa i snitt 1,9 (3,4) dollar per fat.

Tilläggs marginalen i Fortums raffinering var på årsnivå fortfarande cirka två dollar fatet. Fortums andel av partimarknaden för oljeprodukter i Finland är cirka 75 % och marknadsandelen inom detaljhandeln cirka 40 %. I fråga om smörjmedel till industrin och trafiken är vi marknadsledare i Finland med en andel på 27 %. Nestestationerna behöll sin ledande position på bensin- och dieselmekanismarknaden i Finland. De största tillväxtpotentialerna inom Östersjöområdet under de närmaste åren finns i S:t Petersburg och Polen.

Oljeraffinering och marknadsföring
Utvinning av olja och gas

Oljeraffinering och marknadsföring

- Höjd tillverkningskapacitet för Citydiesel och basolja för smörjmedel
- Beslut om att inleda provtillverkning av etanolbensin våren 2002
- Gott år för Shipping

Fortsatt efterfrågan på miljöanpassade produkter

Fortums andel av partihandeln med oljeprodukter i Finland var cirka 75 % och uppgick till 7,8 (7,8) miljoner ton. Av detaljhandeln med oljeprodukter var vår andel cirka 40 % eller 3,8 (3,8) miljoner ton.

Exporten av oljeprodukter från Fortums raffinaderier utgjorde 4,4 (4,9) miljoner ton. Av detta var drygt 2,2 miljoner ton motorbensin, varav merparten lågsvavlig (svavelhalt under 50 ppm). Till Tyskland exporterade vi över 300 000 ton svavelfri bensin (svavelhalt under 10 ppm). Bensinexporten till USA halverades till 430 000 ton eftersom det fanns bättre marknader i Europa.

Exporten av dieselolja omfattade enbart lågsvavliga kvaliteter. Över 700 000 ton svavelfri dieselolja exporterades till Sverige och Tyskland. Exporten av dieselkvaliteter ökade med cirka 10 %. Mest ökade exporten till Tyskland.

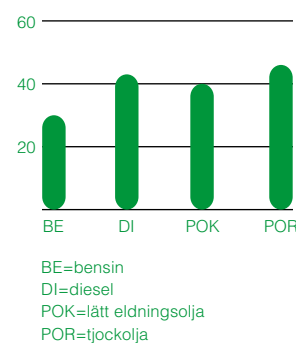
Tradinghandeln med olja och gasol fungerade som stöd för koncernens upphandling av olja och gasol och för fjärexporten av oljeprodukter.

På den internationella gasolmarknaden fluktuerade priserna liksom tidigare i högre grad än på oljemarknaden. Totalförsäljningen av gasol uppgick till 315 000 (312 000) ton.

Nestestationerna konkurrenskraftiga

Via vårt nät av Nestestationer sålde vi i Finland 715 (726) miljoner liter bensin och via D-stationerna 835 (795) miljoner liter diesel. I andra länder kring Östersjön såldes via Nestestationerna 360 (281) miljoner liter bensin

Fortums marknadsandelar i Finland %

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	7 223	7 807
Rörelsevinst, mn euro	242	386
Bundet kapital, mn euro	1 688	1 842
Avkastning på bundet kapital, %	13,7	22,4
Investeringar, mn euro	224	129
Medelantal anställda	4 524	4 815

Försäljning av oljeprodukter i Finland

- Försäljningen av oljeprodukter i Finland ökade med 3,3 % till 9 miljoner ton.
- Bensinförsäljningen ökade med 1,5 % och dieselförsäljningen med 2 %.
- Försäljningen av lätt eldningsolja ökade med 10 %.
- Försäljningen av tjockolja ökade med 14 %.

Leveranserna av oljeprodukter från Fortums raffinaderier per produktgrupp

1 000 t	2001	2000
Bensin	3 823	3 941
Diesellojla	3 310	3 246
Flygfotogen	455	786
Lätt eldningsolja	1 713	1 843
Tjockolja	1 201	1 133
Övriga	1 641	1 360
Summa	12 143	12 309

och 72 (56) miljoner liter diesel. I bägge de senare fallen var det fråga om en ökning på 29 % från året innan. I Baltikum och Polen omvandlades Nestestationerna till automatstationer. I Estland och Lettland hyrdes butikerna ut till ett utomstående företag.

I Baltikum och S:t Petersburg säljs utöver lokala kvaliteter även bensin med Futuratillsatsmedel och i S:t Petersburg också Futura Citydiesel. För att säkerställa kvaliteten lagras Fortum produkterna i egna terminaler, där också tillsatsmedlen tillförs.

Satsning på miljöanpassade produkter

Vårens underhållsavbrott vid Borgåraffinaderiet kostade 34 miljoner euro. De genomgripande servicearbetena pågick i sex veckor och syftade till att höja kapaciteten för tillverkning av miljöanpassade produkter och att förlänga den avbrottsfria driften till fem år.

De två största investeringarna vid Borgåraffinaderiet gällde höjning av kapaciteten att tillverka lågsvavliga och svavelfria drivmedel och basolja för smörjmedel. De utbyggda produktionslinjerna för Citydiesel och basolja togs i bruk på hösten. Produktionskapaciteten för

Citydiesel stiger till 3,9 miljoner ton om året och basoljeproduktionen till 150 000 ton om året. Vid Nådendalsraffinaderiet har man inlett en investering som möjliggör framställning av svavelfri bensin.

Fortums export av svavelfria produkter går till länder som genom skattelättnader främjar försäljningen av sådana produkter. Vi är beredda att leverera svavelfria drivmedel också till marknaden i Finland. Vidare har vi både beredskap och intresse att ta i bruk etanol för framställning av motorbensin. Vår avsikt är att börja tillverka etanolbensin på prov under våren 2002. För den etanol som används i provtillverkningen beviljas en nedsättning av bränsleskatten med 30 cent per liter.

Oljeutsläpp vid raffinaderierna

Mot slutet av året inträffade två oljeläckage vid raffinaderierna. Vid Nådendalsraffinaderiet ledde ett mänskligt misstag till att cirka 300 m³ oljeblandat vatten rann ut i marken och delvis vidare ut i havet. Utsläppet spred sig också utanför raffinaderiområdet.

Vid Borgåraffinaderiet förorsakade den snabba temperaturförändringen vid årsskiftet att rörledningen mellan hamnen och bergrumscisternen frös. Resultatet var att cirka 500 m³ diesellojla rann ut i terrängen och en del av den vidare ut i havet. Med hjälp av oljelänsar kunde läckaget begränsas till raffinaderiets egen hamnbassäng.

Bägge utsläppen blev omedelbart föremål för interna undersökningar. Dessutom har Statens tekniska forskningscentral VTT och Säkerhetsteknikcentralen gjort egna utredningar. Fallet i Nådendal utreds också av polisen.

Skärpta krav påverkar drivmedlens sammansättning

Fortum framställer drivmedelskomponenter både för sina egna reformulerade bensiner och för försäljning till andra oljebolag. MTBE (metyltertiärbutyleter) och TAME (tertiäramylmetyleter) är oxygenater som förbättrar bensinens förbränning och reducerar skadliga utsläpp. Fortum tillverkar MTBE för försäljning också i

Leverans av oljeprodukter från Fortums raffinaderier per område

1 000 t	2001	2000
Finland	7 484	7 243
Övriga Norden	1 991	2 142
Baltikum och Ryssland	45	153
USA och Kanada	682	1 029
Övriga länder	1 941	1 562
Summa	12 143	12 309

Fortums raffinaderier ligger i Borgå och Nådendal

- Raffinaderierna använde 10,9 (10,7) miljoner ton råolja och 0,9 (2,0) miljoner ton andra råvaror.
- Raffineringskapaciteten i Borgå var 11 miljoner ton och i Nådendal 2,8 miljoner ton.
- Av råoljan kom 5,7 miljoner ton från Nordsjön och 5,3 miljoner ton från Ryssland och andra källor.
- Andra råvaror än råolja kom närmast från Ryssland.
- Av råvaruleveranserna transporterades 84 % med fartyg och 16 % per järnväg.

Portugal och i fabriker ägda av samföretag i Kanada och Saudiarabien. Under 2001 sålde vi cirka 840 000 (810 000) ton MTBE till olika delar av världen, främst USA och Västeuropa.

I Kalifornien förbjuds MTBE vid utgången av 2002. Förbudet motiveras främst av att benzinutsläpp i marken från läckande cisterner hotar förorena grundvattnet. I den fabrik i Edmonton i Kanada som Fortum äger till hälften bereder man sig på att ersätta MTBE-produktionen med iso-oktan sommaren 2002.

I Europa har EU låtit utarbeta en riskbedömningsrapport där man konstaterar att MTBE inte förorsakar hälsorisker och att det inte finns några skäl att förbjuda det. I förlängningen av

riskbedömningen ska EU starta ett program för minskning av riskerna i syfte att förebygga benzinutsläpp.

Basoljor och smörjmedel av hög kvalitet

Fortum koncentrerar sig på att utveckla och tillverka basoljor av högsta kvalitet. I Belgien framställer vi basoljan polyalfaolefin (PAO) som är den viktigaste komponenten i syntetiska smörjmedel. Fortum har i dag en andel på cirka 30 % av marknaden för polyalfaolefiner i Europa.

I Borgå tillverkar Fortum basoljan EHVI som till sina egenskaper motsvarar syntetisk olja. Årskapaciteten är 150 000 ton. Produkten används för framställning av våra egna smörjmedel men säljs också internationellt som råmaterial för smörjmedel.

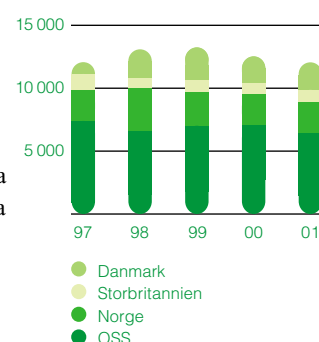
Under det sista kvartalet tog Fortum i bruk en ny produktionsenhet för FIA (Flow Improver Agent) som bygger på företagets egen forskning och utveckling. FIA minskar strömningsfriktionen i rörledningar för råolja och oljeprodukter, vilket gör att ledningarnas kapacitet stiger med flera tiotal procent. De närmaste marknaderna finns i Ryssland och Nordsjön.

Högt kapacitetsutnyttjande i sjötransporterna

Fortum sköter sjötransporter av råolja och oljeprodukter i Östersjön, Nordsjön och Nordatlanten. Alla våra oljetransporter sker med tankfartyg försedda med dubbelt skrov eller dubbel botten. Tankfartygens totaltransporter uppgick år 2001 till 37,0 (37,5) miljoner ton, varav över hälften för kunder utanför koncernen.

Den höga fraktnivån under första halvåret i kombination med högt kapacitetsutnyttjande och en stark dollarkurs bäddade för ett gott resultat. Under andra halvåret svängde både fraktpiserna och fartygspriserna neråt i takt med minskande efterfrågan, men fraktnivån var fortfarande tillfredsställande. Någon större uppgång finns inte i sikte, eftersom en stor mängd nya tankfartyg kommer att sjösättas under de två närmaste åren.

Tillförsel av råolja och andra råvaror till raffinaderierna (1 000 t)

Produktionen vid raffinaderierna

1 000 t	2001	2000	1999	1998	1997
Raffinaderigas och gasol	191	267	248	380	346
Motorbensin	3 783	3 922	4 268	4 059	3 707
Dieselolja och lätt eldningsolja	5 015	5 248	5 033	5 125	4 315
Tjockolja och bitumen	1 549	1 647	1 544	1 579	1 394
Övriga produkter	808	1 095	1 290	1 390	1 075
Summa produktion	11 346	12 178	12 383	12 533	10 837

Tankerflotta vid utgången av 2001

- 31 tankfartyg, av vilka
  - 21 produkttankrar
  - 8 råoljetankrar
  - 2 skjutpråmskombinationer
- 1 pråm
- 2 bogserare

Av fartygen var sju helt och två delvis i Fortums ägo. De övriga 22 tankrarna är befraktade på olika sätt. Av tankrarna är 19 befraktade med långtidskontrakt. Fartygsbeståndets totala dräktighet är drygt 1 miljon dödviktston.

Fortum bedriver terminalverksamhet i Finland och det övriga Östersjöområdet. Våra egna utlandsterminaler finns i Tallinn, Riga och S:t Petersburg.

Fortums landsvägstransporter sköts av 155 tankbilar målade i Nestes färger. Bilarna ägs av privata trafikidkare.

Fortsatt förnyelse av tonnage

Fortum tar i bruk nya fartyg, säljer delar av sitt nuvarande tonnage och omstrukturerar fartygens ägandeförhållanden. Målet är att förnygra beståndet så att fartygen bättre motsvarar kom-

mande behov. I fjol skrev vi kontrakt om byggande av två produkttankrar på 14 000 dödviktston och två på 25 000 dödviktston. Fartygen levereras hösten 2003. Av de nya tankrarna kommer åtminstone två att långtidsbefraktas med bareboat-avtal. Vidare har vi beställningar på två isbrytande råoljetankrar på 106 000 dödviktston och två eskortbogserare som alla levereras 2002. Under året sålde Fortum två tankfartyg av vilka det ena återhyrdes.

Export av oljeteknologi

Fortum använder sin egen patenterade NEX-TAME-teknologi vid Borgåraffinaderiet för framställning av en företrad bensinkomponent med låga utsläpp, och har sålt ytterligare licenser för både NEX-TAME och NEX-ETHERS till internationella oljebolag. Likaså har vi sålt licenser för tillverkning av det nya etanolbase-rade ETBE. Fortum har kommersialiserat den av företaget utvecklade NEX-OCTANE dimerisationstekniken för framställning av högoktaniga bensinkomponenter och den första licensierade fabriken är under byggnad. Också kommersialiseringen av krackningstekniken NexCC framskrider.

Nestestationer 2001

- Totalt cirka 1 000 försäljningsställen.
  - I Finland totalt 303 Nestestationer, av vilka 65 Quick Shop-stationer och 172 automatstationer (A24).
  - D-stationer för tunga fordon: 374 i Finland, 24 i Sverige och 2 i Ryssland.
  - Övriga tankställen i Finland 114.
  - I Östersjöområdet utanför Finland totalt 135 Nestestationer.
  - Nästan 500 000 kortkunder.
-

Utvinning av olja och gas

- Utvinningen koncentrerades till Norge och Ryssland
- Olje- och gasreserverna ökade
- Efterfrågan på råolja sjönk och priset gick ned

Växande tillgångar och ökad utvinning

På den norska kontinentalsockeln har Fortum andelar i de tre olje- och gasfälten Brage, Heidrun och Åsgard där utvinning pågår. I norra Ryssland deltar vi i utvecklingen av ett oljefält med siktet inställt på att utvinningen kan inledas 2003.

Fortums kommersiella olje- och gastillgångar exklusive tillgångarna i Oman uppgick vid årets slut till totalt 289 miljoner fat oljeekvivalenter eller cirka 38 miljoner ton.

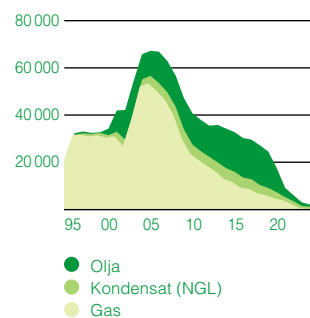
Trots avyttringen av Oman och årets utvinning ökade nettotillgångarna med 10 %. Tillväxten kommer främst från oljefältet i Södra Sjakino i republiken Komi i Ryssland, av vilket Fortum har en andel på 82 miljoner fat eller cirka 11 miljoner ton. Av Fortums totala reserver är andelen olja 184 miljoner fat (64 %) och andelen naturgas 15 miljarder kubikmeter (36 %). Av dessa tillgångar var cirka 70 % i produktion.

Utvinningen ökade med cirka 18 % jämfört med året innan. Ökningen var mindre än väntat till följd av tekniska problem med gasutvinningen i Åsgard. Under år 2001 utvann vi i genomsnitt 40 200 fat oljeekvivalenter om dagen vilket gör cirka 2,0 miljoner ton per år. Av detta var nästan en femtedel naturgas (363 miljoner kubikmeter). När utvinningen i Ryssland kommer i gång på allvar 2004 räknar vi med en produktion på över 50 000 fat om dagen.

Problem med gasutvinningen i Åsgard

Utvinningen från fälten i Norge ökade mindre än väntat. Orsaken var att gasutvinningen i Åsgard, som inleddes i slutet av år 2000, måste avbrytas för över fyra månader. Gasplattformen

Utvinningsprognoser för Fortums nuvarande reserver (fat oe/dag)

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	408	387
Rörelsevinst, mn euro	196	213
Bundet kapital, mn euro	1 271	1 236
Avkastning på bundet kapital, %	15,6	18,2
Investeringar, mn euro	90	133
Medelantal anställda	61	63

Fältandelar, kommersiella reserver och genomsnittlig dagsutvinning 2001

Fält	Andel, %	Operator	Kommersiella reserver miljoner fat oe	Utvinning fat oe/dag
Norge			207	33 700
Brage ¹⁾	12,3	Norsk Hydro	10	5 300
Heidrun	5,1	Statoil	48	10 800
Åsgard	7,0	Statoil	149	17 600
Oman ²⁾	35,0	Occidental		6 500
Ryssland	50,0	SeverTEK	82	
Summa			289	40 200

¹⁾ Innefattar Sognefjord-fyndigheten, där Fortums andel är 13,2 %.

²⁾ Sålđ i början av året 2002.

måste stängas för reparation av fel i gasrören. Även kondensatutvinningen i Åsgard minskade medan oljeutvinningen fortgick normalt. Gasutvinningen i Åsgard kom i gång på nytt vid årsskiftet och fältet väntas vara i full produktion på sommaren 2002.

Oljeutvinningen i fälten Brage och Heidrun fortgick enligt planerna. Vårt norska dotterföretag Fortum Petroleum A/S beviljades i mars andelar på 30 % i koncessionerna för tre nya inmutningar i Nordsjön. Föregående års framgångsrika prospekteringsprogram fick en fortsättning på den norska sidan av Barents hav i oktober, då provborrningar i fyndigheten Goliath gav vid handen att där finns ytterligare oljereserver. Vid testutvinningen konstaterades ett oljeflöde på 4 300 fat om dagen. Fortums andel av detta möjligen utvecklingsvärda fält är 15 %.

Andelarna i Oman såldes

Fortum beslutade upphöra med sin oljeutvinning i Mellanösten och sälja sin andel på 35 % av koncessionen i Suneinah. Avtal om avyttringen

slöts i februari 2002 och avtalet trädde i kraft den 31 december 2001. I Oman har Fortum under tio års tid utvunnit totalt 27 miljoner fat (3,6 miljoner ton) olja.

Utvinningen i Ryssland väntas komma i gång 2003

Fortum har fattat beslut om att oljefältet Södra Sjapkin i Timan Petjora-området i nordvästra Ryssland ska utvecklas för utvinning. Fältet hör till företaget SeverTEK som ägs till lika delar av Fortum och det ryska oljebolaget Lukoil.

De kommersiellt utvinningsbara oljereserverna uppgår till över 20 miljoner ton. Utvinningen i fältet ska enligt planerna inledas 2003. Fortums 50-procentiga andel av utvecklingsinvesteringen är cirka 180 miljoner dollar (205 miljoner euro). Fältets förmåga att producera olja säkerställdes i början av fjolåret då några tidigare provborrhål med gott resultat öppnades för försöksutvinning.

En ny närmare hundra kilometer lång rörledning blir färdig samtidigt som utvinningen inleds.

Övriga verksamheter Fortum Energy Solutions (FES)

- Serviceenhet med mångsidig kraftproduktionskompetens
  - drift- och underhållstjänster för kraftverk och industri
  - tekniska och ekonomiska analyser
  - projektledning och projektering
  - totalleveranser av kraftverk och moderniseringar
- Marknadsområde Norden, övriga Europa och Asien
- Specialkompetens i utnyttjande av biomassa

avtal om drift och underhåll av kraftverket. I oktober bildades ett samföretag i syfte att bygga ett 40 MW industriellt kraftverk i Liaohe i norra Kina, och minoritetsandelen i kraftverksbolaget Hin Krut i Thailand avyttrades.

Under året färdigställdes också andra stora kraftverk: Grangemouth i Skottland och Wacker i Tyskland. Dessutom överläts en avsvavlingsanläggning i Kozenice i Polen till kunden.

Inom kraftverksmodernisering var det mest betydande nya projektet ett 110 MW gaskraftverk i Kispest i Ungern. Kraftverket byggs under de två följande åren.

Lansering av biokraftverket BioMAC

Den strategiska tyngdpunkten för Engineering flyttades från stora kraftverksprojekt till medelstora. Biokraftverket BioMAC, som tagits fram inom enhetens egen produktutveckling och enligt den nya strategin, lanserades på marknaden.

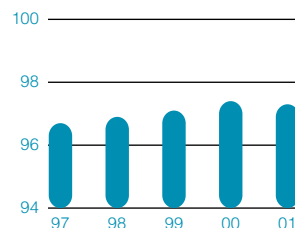
Underhåll genom partnerskap

Fortum har i Finland driftansvar för sammanlagt 79 kraft- och värmeverk av olika storlek och typ. Energitillgängligheten under drift vid dessa kraftverk var fortsatt utmärkt med ett årsmedelvärde på 97,1 (97,0) %.

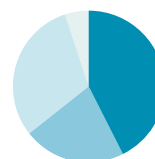
Tekniken och metoderna för laserytbeläggning har vidareutvecklats och marknadsområdet för dessa produkter har breddats inom industri och kraftverk. Laserytbeläggningens nya lokaler färdigställdes i Karleby.

Fortum och Rolls-Royce Power Ventures Limited undertecknade ett avtal om drift och underhåll av gasturbinanläggningarna i Bristol, Exeter och Croydon.

Kraftverkens energitillgänglighet under drift %

Försäljning per land mn euro

- Finland
- Övriga Norden
- Övriga Europa
- Asien

Nyckeltal	2001	2000
Omsättning, mn euro	603	887
Rörelsevinst, mn euro	13	-11
Bundet kapital, mn euro	236	257
Avkastning på bundet kapital, %	5,3	-6,4
Investeringar, mn euro	80	92
Medelantal anställda	5 442	6 445

Inom Fortum bildades under året en ny enhet, Fortum Energy Solutions (FES). Till FES överfördes f.d. Servicesektorn, Kraftverksengineering, internationella kraftvärmeprojekt samt en central del av de FoU-funktioner som stöder kraft- och värmeverksamheten.

Fortum Energy Solutions erbjuder sina kunder energilösningar med mervärde som synliggörs genom pålitlig och miljöanpassad energiproduktion, hög tillgänglighet i industriprocesser och kostnadseffektivt underhåll.

Till Fortum Energy Solutions kunder hör kraftverksägare, energiprojektutvecklare, energiintensiv industri och SME-företag.

Slutförda och nya energiprojekt

I juli färdigställdes ett 100 MW gaskraftverk i Laem Chabang i Thailand. Samtidigt slöt vi ett

Övriga verksamheter Fortum Markets

- Detaljhandel med energi
- Fortsättning på Energihusets koncept
- Elförsäljning 18,3 TWh
- Försäljning av oljeprodukter 1,67 miljoner ton
- Cirka 500 000 kunder i Finland

Fortum Markets bildades i början av år 2001 i linje med Fortums kundrelationsstrategi. Fortum Markets lyfter fram betydelsen av en kunddriven verksamhet, beredskap att erbjuda kunderna branschens bästa produkter och tjänster och en ambition att bredda kundbasen i Norden. Under året genomfördes ett effektiviseringsprogram som vände Fortum Markets resultat uppåt.

Omstrukturering pågår i Norden

Många kommuner har avyttrat eller överväger att avyttra sitt eget kraftbolag. Ägandet av elbolag i Norden bedöms via fusioner och företagsförvärv gå mot en kraftig centralisering. I Norden finns det totalt över 400 elförsäljare, av vilka största delen är kommunalt ägda.

En framgångsrik verksamhet på den nordiska energimarknaden förutsätter kostnadskonkurrenskraft av aktörerna. Dessutom krävs ett högkvalitativt produkt- och tjänsteutbud och en tillräckligt bred kundbas. Fortum Markets avser att utvidga sin detaljhandel med energi huvudsakligen genom företagsförvärv och att bygga ut sitt tjänsteutbud med hjälp av samarbetspartners.

Brett produkt- och tjänsteutbud

En bredare kundbas gör det möjligt att utveckla kostnadseffektiva system för kundtjänst, beställning och fakturering. Genom att koncentrera sina inköp av el, bränslen och energitjänster till Fortum får kunden ut största möjliga nytta i form av förbättrat pris/kvalitetsförhållande. Fortum Markets erbjuder sina kunder en bred produktmix av miljöanpassade produkter.

Försäljningsnätverk, kundtjänst och online-tjänster

Fortum Markets företagskunder betjänas av personliga kontaktpersoner. Kundtjänsten betjänar

hushåll och småföretag per telefon. Via online-tjänsterna på Internet kan kunderna beställa olje- och elprodukter, granska sin faktureringsinformation och följa upp sin inköphistoria.

Fortum Markets har ställt höga kvalitetskrav på sin kundtjänst. Fokus är riktat på tre delområden: nöjda kunder, effektiv verksamhet och hög kvalitet. Speciella satsningar på att utveckla dessa delområden har gjorts under året. Kundtjänstens kvalitet utvärderas och utvecklas fortlöpande med hjälp av system för kundrespons som integrerats med olika säljkanaler.

Siffrorna för Fortum Markets oljeverksamhet ingår i Oljeraffinering och marknadsföring och siffrorna för kraftverksamheten i Kraft, värme och gas.

Fortum Markets är indelat i tre enheter

- Privatkunder

Försäljning och marknadsföring av el- och oljeprodukter samt relaterade tjänster för hushåll och lantbruk. Försäljningen uppgick totalt till 4,0 TWh, 0,37 miljoner ton.

- Företagskunder

El- och oljeprodukter och relaterade tjänster till processindustri, tillverkande industri, serviceföretag och fastigheter. Försäljningen utgjorde sammantaget 14,3 TWh, 1,30 miljoner ton.

- Kundtjänst

Kund-, fakturerings- och IT-tjänster förutom för de ovan nämnda enheterna även för övriga affärsområden inom Fortum.

Medarbetare

- Ett år av förändring: nya värderingar, ny organisation, personalminskningar
- Nya program för kompetensutveckling
- Premierings- och bonussystem
- Hälsöfrämjande på arbetsplatsen för förbättrad arbetsförmåga, kompetens och motivation

Ett år av förändring och utveckling

Ledningen och administrationen av personalfrågor präglades år 2001 av många reformer, förändringar och utvecklingsprojekt. Exempel på dessa var koncernens nya värderingar, den nya organisationen som trädde i kraft i oktober och planeringen av en koncernövergripande chefsutbildning, men även personalminskningar på olika håll inom koncernen.

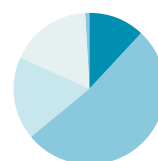
Medelantalet anställda i koncernen år 2001 var 14 803 (16 220) personer. Vid årets slut var antalet 13 425 (15 770) personer, varav 12 856 (14 844) var fast anställda. Av dessa var 23 % kvinnor. Medarbetarnas medelålder var cirka 44 år.

Antalet anställda minskade år 2001 med sammanlagt 2 345 personer, vilket till största del berodde på att Transmissionsengineering i slutet av juni övertogs av en utomstående ägare. Som en följd av olika effektiviseringsåtgärder minskade antalet fast anställda med cirka 370 personer.

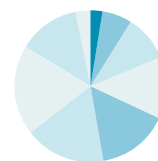
Kompetensutveckling tryggar framtiden

Ytterligare satsningar på långsiktig och systematisk fortbildning av medarbetarna företogs i hela koncernen. Det är i främsta hand enheterna som ansvarar för utvecklingen och utbildningen

Utbildningsnivå

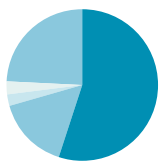
Åldersfördelning

Fast anställd personal per land 31.12

	2001	2000
Finland	7 922	9 360
Sverige	2 172	2 110
Tyskland	622	664
Estland	488	575
Ungern	333	422
Norge	41	408
Ryssland	344	366
USA	284	288
Storbritannien	204	238
Övriga europeiska länder	312	333
Övriga länder utanför Europa	134	80
Summa	12 856	14 844

Utbildningsområden

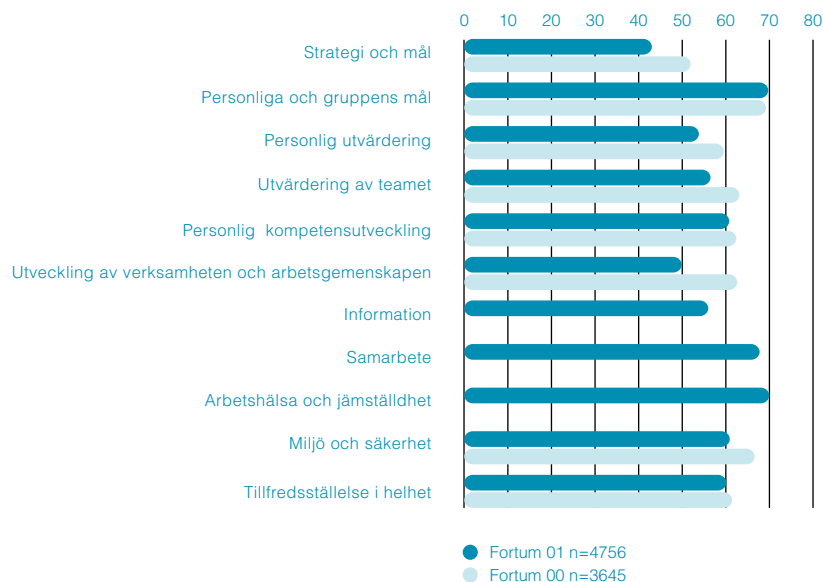
- Teknik och naturvetenskap
- Handel och juridik
- Samhällsvetenskaper och humaniora
- Logistik och trafik
- Övriga

av medarbetarna. Under året användes cirka 8,8 (11,2) miljoner euro för kompetensutveckling och kursstiden för en medarbetare var i snitt 2,7 (3,2) dagar.

I syfte att utveckla chefskompetensen, höja kunskanndet inom affärsverksamheten och stärka koncernens gemensamma ledarstil utarbetades en utvecklingsplan för chefer och experter. De första programmen inom ramen för denna utveckling, Fortum Challenger och Fortum Forward, startar år 2002. Avsikten är att cirka 500 Fortumanställda ska delta i dessa program.

Bästa poäng för arbetshälsa och jämställdhet

Enkäten omfattade tio huvudgrupper. Schemat visar resultaten för både 2000 och 2001 i den mån jämförande uppgifter finns att tillgå.

Mätning av nöjd-personal-index

På våren gjordes för andra gången en koncernövergripande mätning av hur nöjda medarbetarna är. Undersökningen genomfördes närmast via intranet och sammanlagt 4 756 (3 645) medarbetare besvarade frågeformuläret. Resultaten var något sämre än året innan. Affärsområdena vidtar utifrån resultaten nödvändiga förbättringsåtgärder.

Fast anställd personal per segment

31.12.2001

Kraft, värme och gas	2 719
Eldistribution	930
Oljeraffinering och marknadsföring	4 110
Utvinning av olja och gas	59
Fortum Energy Solutions	4 245
Övrig verksamhet	793
Summa	12 856

Premierings- och bonussystemen befäste sin ställning

Koncernens resultat- och bonussystem befäste sin ställning som ett centralt system för att styra verksamheten. Vid sidan av dessa system har speciellt produktionsanläggningarna egna, till exempel produktivitetbundna, premieringssystem.

Vårens bolagsstämma beslutade om ett nytt tredelat optionssystem. Systemets två första faser genomfördes under redovisningsåret. Koncernen strävar också efter att utvidga personalfonden så att den även täcker enheterna och medarbetarna utanför Finland. Detta kräver dock ändring av lagen om personalfonder. Mer information om optionssystemet finns i bokslutsdelen, sidorna 41–42.

Förbättrad arbetshälsa genom hälsofrämjande program

År 2001 var det första egentliga verksamhetsåret för Fortums hälsofrämjande program TRIM. Syftet med TRIM är att förbättra funktionsförmågan, kunnandet och motivationen för både individer och arbetsgemenskaper. Programmet planerades och togs i bruk i samarbete mellan de olika enheterna i koncernen.

Omstrukturering medförde ändringar i befattningar

Den nya koncernstrukturen som trädde i kraft i början av oktober medförde en rad ändringar i handlingssätt och befattningar. Ett betydande ansvar i fråga om personalfrågor överfördes från koncernstaben till affärsområdena och koncerntjänsterna. I syfte att integrera personalutveckling och övrig skötsel av personalfrågor med den normala affärsverksamheten utnämndes personalchefer inom affärsområdena som stöd för linjeledningen. Koncernstabens uppgift är närmast att staka ut de grundläggande riktlinjerna för personalpolitiken.

Den interna arbetsmarknaden var fortsatt livlig under årets början. Antalet lediga arbetsplatser var totalt 250, och sammantaget cirka 320 personer bytte jobb inom koncernen.

Fortums rekryteringssidor på Internet var populära även år 2001. Via denna kanal fick vi cirka 8 500 arbetsansökningar, av vilka 5 500 var ansökningar om sommarjobb. Vi deltog under året i sju olika riksomfattande eller regionala rekryteringsevenemang i Finland.

Inom hela koncernen börjar man bereda sig på att stora åldersklasser inom de närmaste åren går i pension och att detta sannolikt leder till brist på arbetskraft. Koncernens ambition är att på olika sätt ytterligare förstärka sin arbetsgivarprofil och därigenom trygga tillgången på yrkeskunnig och motiverad arbetskraft även framöver.

Miljö, hälsa och säkerhet (EHS)

- Andelen förnybara energikällor i egen kraftproduktion 39 % och värmeproduktion 22 %
- Fortsatt stark position som tillverkare av rena drivmedel
- Uppgång i utsläppen till följd av ökad produktion
- Handel med gröna certifikat med Nederländerna
- Bakslag i fråga om oljeutsläpp

Klimatförändringen – möjlighet i stället för hot

Fortum har intensivt följt upp utvecklingen av den internationella klimatprocessen. Även om EU:s åtgärder förra året var snabbare än väntat har vi lyckats förutsäga utvecklingens riktning och utveckla vårt eget kunnande på nya delområden.

De färskaste företagsförvärven tryggar för sin del Fortums konkurrenskraft när det gäller klimatfrågan. Förvärvet av Birka Energi ökar produktionskapaciteten för vattenkraft med cirka 80 %. Därmed är cirka 60 % av vår egen kraftproduktionskapacitet förnybar och 80 % koldioxidfri. Av Birkas vattenkraft är cirka 10 % småskalig vattenkraft med efterfrågan på marknaden för gröna certifikat.

Fortum investerar vid sina kraftverk i syfte att öka användningen av biobränslen. Under redovisningsåret byggde vi en ny biostation vid Jyväskylä kraftverk. Tack vare den kan andelen biobränsle höjas till 30 %. Vid kraftverken i Nådendal och Haapavesi utprovades sågspån som tilläggsbränsle. Användningen av biobränslen minskade dock över lag något från året innan bland annat på grund av lokalt begränsad tillgång.

Fortum har redan i flera år utvecklat biokomponenter för användning i drivmedel. Som svar på EU:s biokomponentdirektiv producerar vi under år 2002 och 2003 i experimentsyfte högoktanig bensin med tillsats av bioetanol.

Fortum och Vapo forskade tillsammans i att tillverka ett trärelaterat flisbränsle i vätskeform

som lämpar sig för användning i fastigheter och regionala värmecentraler. I slutet av året färdigställdes en provtillverkningsanläggning för flisbränsle som baserar sig på snabb pyrolysis. Anläggningen är den första i sitt slag i världen. Med hjälp av flisbränsle kan utsläppen av koldioxid från uppvärmningen skäras ned.

Fortum har systematiskt utvecklat sin kompetens i fråga om att tillämpa de så kallade Kyoto-mekanismerna. Vi har bland annat investerat i Världsbankens kolfond, som genomför projekt för att minska växthusgaserna i utvecklingsländer och övergångsländer. De utsläppsreduktioner som kolfonden fått till stånd fördelas sedan mellan delägarna i proportion till investeringarna.

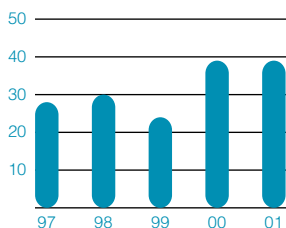
Under redovisningsåret deltog vi aktivt i RECS-projektet för utveckling av gröna certifikat och gjorde även våra första affärer med gröna certifikat med nederländska parter. Affärerna tillförde nyttig praktisk erfarenhet av bland annat kontraktsrutiner och besiktning av produktionsanläggningar.

Efterfrågan på miljöanpassade drivmedel fortsatt stor

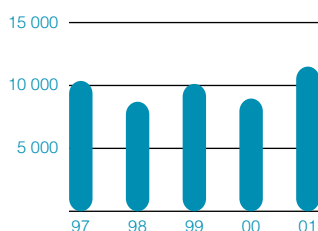
Vi har som mål att erbjuda våra kunder miljöanpassade produkter och tjänster av hög kvalitet. Målmedveten forskning och utveckling i detta syfte har redan pågått i mer än ett årtionde. I dag är Fortum den ledande tillverkaren av miljöanpassade drivmedel i Europa.

Fortum bedömer att efterfrågan på högklassiga drivmedel är fortsatt god även framöver, bland annat till följd av EU:s nya kvalitetskrav

Andelen förnybara naturresurser i kraftproduktionen %

Koldioxidutsläpp till luft
1 000t/år

Klimatfrågan bearbetar omvärlden

Den internationella klimatavtalsprocessen tog betydande steg framåt under redovisningsåret. EU axlade rollen som ledare och förbereder sig för ratificering av Kyotoprotokollet våren 2002, även om USA tillsvidare valt att stå utanför avtalsprocessen.

EU publicerade i oktober ett omfattande klimatpaket som utöver förslaget om ratificering av Kyotoprotokollet omfattade en kungörelse om ett europeiskt klimatprogram och ett direktivförslag om utsläppshandel. Verkställandet av klimatprogrammet innebär att ett flertal direktiv som hänför sig till energiproduktion och användning av energi måste ges under de närmaste åren. Med åtgärderna i programmet kan ungefär hälften av EU:s mål för minskning av koldioxidutsläppen uppnås. Tanken är att den resterande hälften uppnås med hjälp av ett förfarande för utsläppshandel i Europa. Regeringen offentliggjorde på våren Finlands klimatstrategi. Den baserar sig på energiprogram och energisparprogram från åren 1999 och 2000 samt på kraftproduktionslösningar. De metoder som lyfts fram är bland annat ökad beskattning, ökning av vissa subventioner samt vid behov förbud att använda kolkraft. Riksdagen fortsätter beredningen av strategin efter att beslut om kärnkraften fattats.

som träder i kraft 2005. Vid raffinaderiet i Nådendal blir en utbyggnad av produktionskapaciteten för renare drivmedel färdig under våren 2002. Detta förstärker ytterligare Fortums konkurrensställning på drivmedelsmarknaden i Europa.

Ökade resurser för utveckling av säkerheten

Vår ambition är att ständigt främja medarbetarnas säkerhet och hälsa och minska miljöriskerna. Vi har som mål att skära ned antalet säkerhetsavvikelser med 50 % från nivån år 1999 fram till slutet av år 2003.

Frekvensen för olycksfall i arbetet var under redovisningsåret 12,3 olycksfall som ledde till mer än en dags frånvaro per en miljon arbetstimmar. Det är 7 % mer än år 2000. En av företagets medarbetare omkom i en trafikolycka i Estland och två medarbetare till en entreprenör dog i en olycka i Thailand och Tyskland.

Fortums olycksfallsfrekvens representerar god finländsk säkerhetsnivå. De internationella företagen på toppnivå inom säkerhet har dock ett klart försprång. Att knappa in på det och att nå vårt eget mål förutsätter ytterligare satsningar på att utveckla säkerheten. Under redovisningsåret godkände koncernens ledningsgrupp Fortums säkerhetsprinciper, som fastställer särdragen och målen i den eftersträfvade säkerhetskulturen.

Antalet utsläpp till miljön minskade från 16 till 13. I december inträffade oljespill vid raffinaderierna i både Nådendal och Borgå. Dessa spill beskrivs närmare på sida 23.

I övrigt uppfyllde verksamheten vid produktionsanläggningarna under redovisningsåret huvudsakligen tillståndsvillkoren och övriga miljöbestämmelser. Vid sju driftställen förekom försumbara avvikelser från tillståndsvillkoren, men dessa ledde inte till några påvisbara miljö- eller hälsoeffekter. De ledde inte heller till ekonomiska påföljder för företaget. Fortum är inte svarande i några rättsprocesser som skulle leda till att företaget var tvunget att betala betydande ersättningar till följd av miljö-, hälso- eller säkerhetsförseelser. Oljespill i Nådendal utreds av polisen.

Ökad produktion, ökade utsläpp

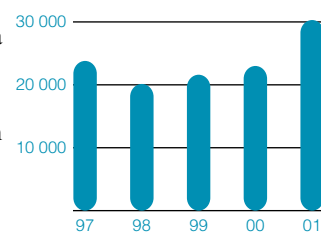
Våra utsläpp av koldioxid, kväveoxider och svaveldioxid gick klart upp från året innan. Detta berodde på att användningen av fossila bränslen ökade i och med att kraftverken bland annat i Edenderry, Grangemouth, Burghausen och Laem Chabang togs i drift.

Miljöteknologin i skick

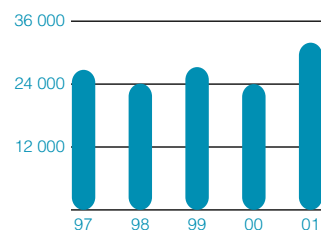
Våra investeringar i miljö, hälsa och säkerhet var cirka 44 (47) miljoner euro och driftkostnaderna uppgick till 58 (55) miljoner euro. Kostnaderna täcker skydd av luft och mark, hantering av avloppsvatten och avfall, brandvärn, processsäkerhet och arbetarskydd samt företagshälsovård. Till miljökostnader räknas även kostnaderna för processombyggnader och nya produktionsprocesser till den del dessa minskar produktionens miljöbelastning eller förbättrar produkternas miljöegenskaper.

Till de viktigaste investeringsobjekten under redovisningsåret hörde den nya produktionslinjen för renare drivmedel vid raffinaderiet i Nådendal, provanläggningen för produktion av flisbränsle vid raffinaderiet i Borgå, biostatio-

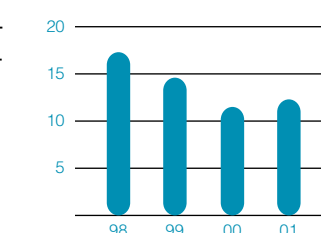
Svaveldioxid-
utsläpp till luft
ton/år

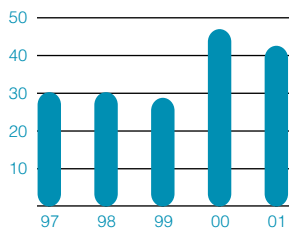
Kväveoxid-
utsläpp till luft
ton/år

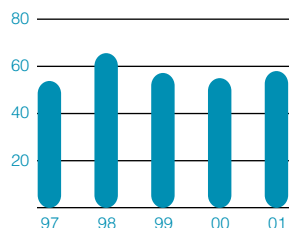
Olycksfall i arbetet
arbetsolycksfall/mn
arbetstimmar

EHS-
investeringar
mn euro/år

EHS-
driftkostnader
mn euro/år

Förnybar energiproduktion och biobränslen får allt större betydelse

Under redovisningsåret trädde ett direktiv i kraft som syftar till att främja användningen av el producerad med förnybara energikällor. Målet är att öka andelen förnybara energikällor i EU:s kraftproduktion i snitt från nuvarande 14 % till 22 % fram till utgången av år 2010. Finlands mål är att höja andelen förnybara energikällor i kraftproduktionen till 31,5 %, vilket på årsbasis innebär en produktionsökning på drygt 10 TWh jämfört med 1997.

I syfte att stödja förnybara energikällor planerar många länder nu att pålägga aktörerna på elmarknaden skyldigheter som går ut på att en del av den tillförda elen ska härstamma från förnybar kraftproduktion. Aktören kan fullgöra denna skyldighet genom att antingen själv producera kraft med förnybara energikällor eller genom att köpa så kallade gröna certifikat av andra aktörer. I Europa pågår ett EU-stött tvåårigt utvecklingsprojekt (RECS), inom ramen för vilket ett system för certifikathandel ska byggas upp och provas ut i praktiken.

Under slutet av året kom EU ut med ett direktivförslag om biobränslen för trafiken. Det ställer upp mål för att gradvis öka andelen biokomponenter i bensin och dieselolja till 5,75 % fram till år 2010.

nen vid kraftverket i Jyväskylä och förbättring av invallningarnas täthet kring raffinaderiernas oljecisterner.

Europarådet och Europaparlamentet enades under redovisningsåret om en kompromiss avseende direktiven om utsläpp från stora förbränningsanläggningar (LCP) och nationella utsläppstak (NEC). Dessa direktiv fastställer bland annat gränsvärden för utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider från nya och befintliga kraftverk samt nationella utsläppstak för försurande ämnen och flyktiga organiska föreningar.

Miljöskyddet vid Fortums produktionsanläggningar uppfyller till största del kraven på bästa tillämpliga teknologi, och därför torde ikraftträdandet av direktiven inte föranleda några betydande investeringsbehov för oss.

År 2001 betalade Fortum 217 (218) miljoner euro miljörelaterade skatter och avgifter i Fin-

land. Till de största beloppen hörde tilläggs-skatten på bränsleskatt och skatterna på bränslen för värmeproduktion. Beskattningsgrunderna för år 2002 är oförändrade.

Risk- och ansvarshandlingen i EHS-frågor under kontroll

Fortum har utrett miljöansvaret som hänför sig till tidigare verksamhet och i enlighet med redovisningsprinciperna avsatt nödvändiga medel för iståndsättning. Ledningen har inte kännedom om fall som på ett anmärkningsvärt sätt skulle påverka Fortums ekonomi. Oljeläckagen vid raffinaderierna bedöms inte ha någon betydande ekonomisk inverkan på koncernen.

Vi bedömer även systematiskt EHS-riskerna i anknytning till företagsförvärv och avyttringar. Vi vinnlägger oss om att så noggrant som möjligt fastställa miljöansvaret i affärskontrakten för att kunna undvika oförutsedda ersättningsanspråk. De miljöriskpositioner som hänför sig till Fortums affärer under redovisningsåret har ingen betydande inverkan på företagets ekonomi.

Fortums koncernansvarsförsäkring täcker plötsliga och oväntade miljöskador överallt i världen. Försäkringsbeloppet är cirka 530 miljoner euro (500 miljoner USD) per skada under maximalt ett försäkringsår. I försäkringsvillkoren för USA och Kanada ingår begränsningar avseende skadans varaktighet och anmälan om skadan.

Fortum förbereder sig enligt Finlands kärnenergilag för de kommande kostnaderna för kärnavfallshantering. Kostnaderna för hantering och slutförvaring av det kärnavfall som uppkommit fram till utgången av 2001 samt för att ta Lovisa kraftverk ur drift har uppskattats till sammantaget 515 miljoner euro. Fortums andel i statens kärnavfallshanteringsfond täcker kostnaderna till fullt belopp.

Fortums ansvar i fall av kärnskada är fastställt i lag. Vi har täckt ansvaret med en lagstadgad försäkring till ett belopp av cirka 300 miljoner euro. Våra dotterföretag innehar minoritetsandelar i kärnkraftsbolag i Sverige och Tyskland. Dessa kärnkraftsbolag har sört för sitt ansvar i fall av kärnskada enligt de nationella bestämmelserna.

En separat rapport "Fortum in Society 2001" (Fortum och samhället) utkommer våren 2002.

Förvaltning och styrning

Fortum iakttar utöver lagstiftningen de tillämpningsanvisningar om förvaltning i publika aktiebolag som utfärdats av Centralhandelskammaren och Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund. Fortum iakttar också insideranvisningarna som utfärdats av Helsingfors Fondbörs. Förutom registret över de personer som är anmälningsskyldiga enligt lagen om värdepappersmarknad upprätthåller Fortum ett mer omfattande insiderregister. Detta insiderregister ingår i SIRE-systemet som upprätthålls av Finlands Värdepapperscentral Ab.

För Fortumkoncernens förvaltning och verksamhet svarar bolagsstämman, förvaltningsrådet, styrelsen och verkställande direktören.

Bolagsstämman

Bolagsstämman fastställer bland annat årligen bolagets och koncernens resultaträkning och balansräkning, beslutar om utdelningsbeloppet och väljer ledamöterna till förvaltningsrådet. Ordinarie bolagsstämma hålls en gång om året senast i juni.

Förvaltningsrådet

Ledamöterna i förvaltningsrådet väljs vid ordinarie bolagsstämman för ett år åt gången. Förvaltningsrådet skall ha minst 10 och högst 20 ledamöter. För tillfället är antalet ledamöter 16. Förvaltningsrådet sammanträder i regel varannan månad. I förvaltningsrådets möten deltar dessutom fyra representanter för personalgrupperna, som inte är ledamöter i förvaltningsrådet.

Förvaltningsrådet övervakar företagets förvaltning och behandlar ärenden som gäller betydande inskränkning eller expansion av företagets verksamhet, fastställer antalet ledamöter i styrelsen och väljer styrelsens ordförande och övriga ledamöter. Förvaltningsrådet tillställer dessutom ordinarie bolagsstämman sitt utlåtande om bokslutet och revisionsberättelsen. Förvaltningsrådet utser också på styrelsens förslag verkställande direktören.

Medlemmar i förvaltningsrådet:

Ben Zyskowitz, f. 1954, riksdagsledamot, förvaltningsrådets vice ordförande
Henrik Aminoff, f. 1945, diplomekonom, biträdande direktör, M-real, pappersgruppen
Tuija Brax, f. 1965, riksdagsledamot
Kaarina Dromberg, f. 1942, riksdagsledamot

Klaus Hellberg, f. 1945, riksdagsledamot
Rakel Hiltunen, f. 1940, riksdagsledamot
Harri Holkeri, f. 1937, statsråd
Jorma Huuhtanen, f. 1945, generaldirektör
Mikko Immonen, f. 1950, riksdagsledamot
Kyösti Karjula, f. 1952, riksdagsledamot
Tanja Karpela, f. 1970, riksdagsledamot
Jouko K. Leskinen, f. 1943, vicehäradshövding
Leena Luhtanen, f. 1941, riksdagsledamot
Pertti Mäki-Hakola, f. 1951, riksdagsledamot
Matti Vanhanen, f. 1955, riksdagsledamot
Sirikka Vilkamo, f. 1951, industriråd, handels- och industriministeriet

Representanter för personalen:

Satu Laiterä, högre tjänstemän
Tapio Lamminen, arbetstagare
Pentti Paaajanen, arbetstagare
Edvard Trebs, tjänstemän

Styrelsen

I styrelsen ingår 5–7 ledamöter som väljs för ett kalenderår åt gången. För tillfället ingår sju ledamöter i styrelsen. År 2001 sammanträdde styrelsen nio gånger och höll tre telefonmöten.

Styrelsen svarar för koncernens förvaltning och för att verksamheten är ordnad i enlighet med lagstiftningen och bolagsordningen samt bolagsstämmans och förvaltningsrådets anvisningar.

Styrelsens uppgift är att utveckla företagets strategi och att övervaka och styra de olika affärsverksamheterna. Styrelsen beslutar vidare om koncernens centrala handlingsprinciper, fastställer företagets årliga verksamhetsplan samt bokslut och delårsrapporter, beslutar om betydande investeringar, fastställer företagets etiska värderingar och handlingssätt och följer upp hur dessa omsätts i praktiken. Till styrelsens uppgifter hör dessutom att utnämna vice verkställande direktörerna och verkställande direktörens direkt underställda samt besluta om deras löneförmåner, att fastställa sammansättningen av koncernens ledningsgrupp och koncernens högsta organisations- och verksamhetsstruktur och att besluta om företagets utdelningspolicy.

Styrelsens arbetande ordförande bereder tillsammans med verkställande direktören frågor som gäller koncernens strategiska riktlinjer, utvecklingen av koncernstrukturen och olika samarbetsprojekt.

Styrelsen har utnämnt ett inspektionsutskott samt ett utnämnings- och bonusutskott. Deras medlemmar är inte i företagets tjänst. Till inspektionsutskottets uppgifter hör att följa upp företagets bokslut, delårsrapporter och revisionsberättelser samt att följa upp och utvärdera företagets interna tillsynssystem och interna revision. Ordförande för utskottet är Birgitta Kantola och medlemmar är Hans von Uthmann och Erkki Virtanen.

Utnämnings- och bonusutskottets uppgifter är att bereda, bedöma och göra framställningar till styrelsen om koncernens och dess lednings avlöningsstruktur samt bonus- och premierings-system. Utskottet bereder dessutom koncernens utnämningsfrågor. Ordförande för utnämnings- och bonusutskottet är Heikki Pentti och medlemmar är Lasse Kurkilahti och Antti Lagerroos.

Verkställande direktören

Verkställande direktören har som uppgift att leda koncernens affärsverksamhet och förvaltning enligt lagen om aktiebolag i Finland och styrelsens anvisningar. Verkställande direktören bistås av koncernens ledningsgrupp. Verkställande direktör är sedan år 2000 Mikael Lilius.

Löner, arvoden och aktieinnehav

Till ledamöterna i förvaltningsrådet och styrelsen utbetalades år 2001 sammantaget 541 tusen euro i löner och arvoden. Utöver löner och naturaförmåner till företagets arbetande styrelseordförande och till verkställande direktören utbetalas dessutom en resultatbonus, vars belopp är beroende av koncernens ekonomiska resultat och hur bra de uppställda målen nåtts. Bonusens maximibelopp är 30 % av årslönen.

Till företagets styrelseordförande utbetalades år 2001 totalt 368 tusen euro i lön inklusive naturaförmåner och resultatbonus. Verkställande direktörens lön inklusive naturaförmåner och bonus utgjorde 623 tusen euro. Verkställande direktörens pensionsålder är 60 år och pensionsbeloppet är 60 % av pensionslönen. I fall av uppsägning utbetalas en engångsersättning till verkställande direktören som motsvarar lönen för 24 månader.

Förvaltningsrådets, styrelseledamöternas, verkställande direktörens och vice verkställande direktörens innehav av aktier och optionsrätter i Fortum Abp per 31.12.2001 framgår av tabellen invid.

Revisionsfunktion

Koncernens interna revision, som rapporterar till styrelsens inspektionsutskott och verkställande direktören, har som uppgift att säkerställa att man i koncernen iakttar lagar, anvisningar och företagets handlingsprinciper samt att företagets risker hanteras på bästa möjliga sätt.

För koncernföretagens revision svarar revisions-samfundet SVH PricewaterhouseCoopers Oy med Pekka Kaasalainen som huvudansvarig revisor.

Bonus- och premieringssystem

Ledningens optionsarrangemang och personalens optionslån ger företaget stöd i att uppnå de långsiktiga målen. Mer information om detta ingår på sidorna 41–42 i det officiella bokslutet.

Ett årligt bonus- och premieringssystem som stöd för att de kortfristiga målen uppnås är i bruk i hela koncernen. Grunderna för hur denna resultatbonus bestäms fastställs årligen av styrelsen på förslag av styrelsens utnämnings- och bonusutskott. Kriterierna för premiering grundar sig på att personliga mål uppnås. Dessa mål avtalas vid gemensamma utvecklingssamtal mellan medarbetare och chef. Kriterierna godkänns av chefens chef.

Fortums personalfond, som innefattar medarbetarna i Finland, har verkat sedan år 2000. Fortums styrelse fastställer årligen grunderna för utbetalning av en vinstpremiepost utifrån koncernens resultat.

Ledningens aktieinnehav och optionsrätter 31.12.2001

	aktier, st.	optionsarrangemang ¹⁾	
		1999	2001
ledamöter i förvaltningsrådet:			
Matti Vanhanen	351		
styrelseledamöter:			
Heikki Pentti	546		
Matti Vuoria	8 370	350 000	400 000
Mikael Lilius, verkställande direktör		350 000	400 000
Eero Aittola, vice verkställande direktör	170	250 000	100 000

¹⁾ Antal aktier som omfattas av optionsrätterna.

Styrelsen 31.12.2001

Från vänster: Olli-Pekka Kallasvuo, Matti Vuoria

Matti Vuoria, f. 1951, vicehäradshövding, styrelsens arbetande ordförande.

Bl.a. ledamot i styrelsen för Danisco A/S, styrelseordförande vid Solidium Oy och ledamot i styrelsen för The European Renaissance Fund Limited.

Heikki Pentti, f. 1946, bergsråd, diplom-ekonom, vice ordförande för Fortum Abp:s styrelse och ordförande för Lemminkäinen Oyj:s styrelse. Ledamot i styrelserna för Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp och Myllykoski Oy.

Birgitta Kantola, f. 1948, vice verkställande direktör, vicehäradshövding. 1995–2000 ekonomidirektör för International Finance Corporation (IFC) Washington D.C. Ledamot i styrelserna för Vasakronan AB och Akademiska Hus AB.

Från vänster: Heikki Pentti, Birgitta Kantola, Erkki Virtanen

Olli-Pekka Kallasvuo, f. 1953, vicehäradshövding, direktör vid Nokia Abp (Chief Financial Officer) och medlem i Nokias direktion. Ordförande för styrelserna vid Sampo Abp, Nextrom Holding S.A. (Schweiz), Nokian Tyres plc och F-Secure Abp. 1991–1996 styrelseledamot och styrelseordförande vid Helsingfors Fondbörs Ab.

Erkki Virtanen, f. 1950, politices kandidat, kanslichef vid handels- och industriministeriet. Vice ordförande för styrelsen vid Sitra (Jubileumsfonden för Finlands självständighet).

Följande personer valdes in i styrelsen för år 2002: Matti Vuoria (ordförande), Heikki Pentti (vice ordförande), Birgitta Kantola, Lasse Kurkilahti, Antti Lagerroos, Hans von Uthmann och Erkki Virtanen.

Koncernledningen

Från vänster: Carola Teir-Lehtinen, Kari Huopalahti, Mikael Lilius, Tapio Kuula, Juha Laaksonen, Veli-Matti Ropponen, Mikael Frisk, Harri Pynnä och Eero Aittola

Koncernens ledningsgrupp 31.12.2001

Mikael Lilius, f. 1949, diplom-ekonom, verkställande direktör, ordförande för ledningsgruppen. Verksam inom koncernen sedan 2000.

Eero Aittola, f. 1942, ekonom, vice verkställande direktör. Verksam inom koncernen sedan 1990. Gick i pension 1.1.2002

Mikael Frisk, f. 1961, ekonomie magister, personaldirektör. Verksam inom koncernen sedan 2001.

Kari Huopalahti, f. 1947, diplomingenjör, utvecklingsdirektör. Verksam inom koncernen sedan 1973.

Tapio Kuula, f. 1957, diplomingenjör, ekonomie magister, sektordirektör, Kraft och värme. Verksam inom koncernen sedan 1996.

Juha Laaksonen, f. 1952, ekonom, finansdirektör. Verksam inom koncernen sedan 1979.

Veli-Matti Ropponen, f. 1949, diplomingenjör, ekonom, sektordirektör, Olja. Verksam inom koncernen sedan 1973.

Carola Teir-Lehtinen, f. 1952, filosofie magister, kommunikationsdirektör. Verksam inom koncernen sedan 1986.

Harri Pynnä, f. 1956, vice-häradshövding, juridisk direktör, sekreterare för ledningsgruppen. Verksam inom koncernen sedan 1998.

Övrig ledning 15.2.2002

Kraft- och värmesektorn
Sektordirektör Tapio Kuula
Kraftproduktion, Pekka Päätiläinen
Elportföljförvaltning och trading, Timo Karttinen
Värme, Risto Riekkö
Eldistribution, Tapio Lehtisalo

Gas, Bo Lindfors
Birka Energi, Tomas Bruce

Oljesektorn

Sektordirektör Veli-Matti Ropponen
Prospektering och utvinning av olja, Hans Kristian Rød
Oljeraffinering, Risto Rinne
Detaljhandel med olja, Matti Peitso
Shipping, Jukka Laaksovirta

Fortum Energy Solutions

Direktör Eero Auranen

Fortum Markets

Direktör Kari Huopalahti

Koncernstab

Personal, Mikael Frisk
Utveckling, Kari Huopalahti
Juridik, Harri Pynnä
Intern revision, Kaj Lindström
Ekonomi, Juha Laaksonen
Kommunikation, Carola Teir-Lehtinen
Miljö, hälsa och säkerhet, Arja Koski

Banker och bankfirmor som följer upp Fortum som placeringsobjekt

Alfred Berg Finland Ab

tfn +358 9 228 321
Glogatan 3
FIN-00100 Helsingfors

D. Carnegie AB Finland Branch

tfn +358 9 6187 1200
PB 727
FIN-00131 Helsingfors

Conventum Fondkommission Ab

tfn +358 9 231 231
PB 359
FIN-00101 Helsingfors

Credit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic AB

tfn +358 9 696 991
PB 688
FIN-00101 Helsingfors

Credit Lyonnais Securities

tfn +44 20 7588 4000
Broadwalk House
5 Appold Street
London EC2A 2DA
U.K.

Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities

tfn +44 171 623 8000
P.O. Box 560
London EC3P 3DB
U.K.

Deutsche Bank AG, Helsinki Branch

tfn +358 9 252 5250
PB 650
FIN-00101 Helsingfors

Enskilda Securities AB

tfn +358 9 6162 8900
PB 599
FIN-00101 Helsingfors

Evli Bank Abp

tfn +358 9 476 690
PB 1081
FIN-00101 Helsingfors

Handelsbanken Securities

tfn +358 10 44 411
PB 315
FIN-00131 Helsingfors

Lehman Brothers

tfn +44 20 7601 0011
One Broadgate
London EC2M 7HA
U.K.

Mandatum Fondkommission Ab

tfn +358 9 651 086
PB 66
FIN-00131 Helsingfors

Morgan Stanley Dean Witter & Co

tfn +44 171 425 8000
25 Cabot Square, Canary Wharf
London E14 4QA
U.K.

Nordea Securities Abp

tfn +358 9 12 341
Fabiansgatan 29 B
FIN-00100 Helsingfors

Opstock Ab

tfn +358 9 40 465
PB 362
FIN-00101 Helsingfors

Schroder Salomon Smith Barney

Tfn +44 20 7986 4000
Citigroup Centre
33 Canada Square
London E14 5LB
U.K.

UBS Warburg

tfn +44 171 567 8000
2 Finsbury Avenue
London EC2M 2PG
U.K.

Begrepp

Fat, eng. barrel (bbl)

Ett fat råolja, 159 liter.

1 MW

megawatt = 1 000 kilowatt (kW) = 1 000 000 watt (W)
Effektenhet. En normal glödlampas effekt är 25–100 W.

1 TWh

terawattimme = 1 000 gigawattimmar (GWh) = 1 000 000 megawattimmar (MWh) = 1 000 000 000 kilowattimmar (kWh)
Energienhet. En 100 watts glödlampa förbrukar 0,1 kWh energi i timmen.

BioMAC = Biomassaeldat kraftverk som grundar sig på Fortums egen teknologi (MAC= Modular Advanced Combustion).

EHVI

Enhanced High Viscosity Index är en övergripande benämning på olja vars produkttegenskaper motsvarar syntetisk basolja, men vars kemiska sammansättning kan variera enligt tillverkningsprocessen. EHVI används vid framställning av högklassiga smörjmedel för trafik och industri.

FIA

Flow Improver Agent är en produkt som minskar oljans strömningsfriktion i rörledningar.

NExCC

Krackningsteknologi utvecklad av Fortum. Med denna teknologi kan långa kolkedjor sönderdelas och råoljan raffinerar så att andelen lätta fraktioner ökar.

NExTAME och NExETHERS

Teknologier som Fortum tagit fram för kostnadseffektiv framställning av vanliga syrehaltiga bensinetrar.

NExOCTANE

Teknologi som Fortum utvecklat för framställning av en bensinkomponent som ersätter MTBE.

PAO

Polyalfaolefin är en syntetiskt tillverkad basolja som används för framställning av högklassiga smörjoljor.

Kägeludden, Esbo
PB 1
FIN-00048 FORTUM, Finland
telefon +358 10 4511
fax +358 10 45 24447
www.fortum.com

Hemort Esbo
FO-nummer 1463611-4